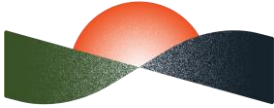
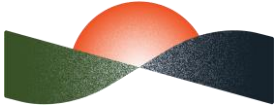

**Tunturi-Lapin
ympäristöterveydenhuollon suunnitelma
eläinten terveyden ja hyvinvoinnin
valvonnasta sekä
ympäristöterveydenhuollon
järjestämistä eläinlääkäripalveluista
vuosille 2026-2028**

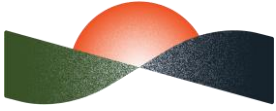

Sisällys

1. JOHDANTO.....	4
1.1. Kunnan suunnitelma.....	4
1.2 Voimavarat.....	5
1.2.1 Henkilöresurssit.....	5
1.2.2 Henkilökunnan kelpoisuuden, pätevyyden ja osaamisen varmistaminen.....	7
2. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUIDEN JÄRJESTÄMINEN.....	9
2.1 Yleisen edun kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut.....	9
2.2 Eläinlääkäripalveluiden järjestämisvastuu.....	10
2.3 Palvelun järjestämistavat.....	12
2.4 Eläinlääkäripalveluiden saatavuus.....	12
2.4.1 Saatavuustavoitteet.....	12
2.5 Toimintaedellytykset eläinlääkäripalveluiden tuottamiseen.....	13
2.6 Kiireellinen eläinlääkäriapu.....	14
2.6.1 Päivystyksen järjestämistä koskeva yhteistoimintavelvoite.....	15
2.7 Eläinterveyskäynnit.....	16
2.8 Terveystieteidenkäynnit ja -suunnitelmat.....	16
2.8.1 Terveystieteidenhuoltopalvelujen kysyntä.....	17
2.9 Järjestämisvastuuta täydentävät eläinlääkäripalvelut.....	17
2.10 Eläinlääkäripalvelujen hinnoittelu.....	18
2.10.1 Kunnan eläinlääkäriin perimät palkkiot ja korvaukset.....	18
2.10.2 Järjestäjän perimät maksut järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista.....	18
2.10.3 Muiden kuin järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen järjestäminen.....	19
2.11 Julkisin varoin tuettuja eläinlääkäripalveluita koskeva avoimuus- ja raportointivelvollisuus.....	19
2.12 Eläinlääkäripalveluiden valvonta.....	20
3. VALVONTATEHTÄVIEN JÄRJESTÄMINEN.....	21
3.1 Yhteistyö ja viestintä.....	21
3.2 Valvontatehtävistä perittävät maksut.....	22
3.3 Eläinten terveyden valvonta.....	23
3.3.1 Eläintautien torjunta ja eläintautivalmius.....	23
3.3.2 Eläintautien ilmoittaminen.....	24

3.3.3 Eläintauteja tutkivat laboratoriot.....	25
3.3.4 Pakollinen zoonoosivalvonta ja vapaaehtoinen Maedi-visna/CAE-terveysvalvonta.....	25
3.3.5 Vesiviljelylaitosten valvonta, eläintautien seuranta ja vapaaehtoinen BKD-taudin terveysvalvonta	26
3.3.6 Eläinten keinollinen lisääntyminen.....	26
3.3.7 Muu eläintautivalvonta ja seuranta.....	26
3.4 Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta	27
3.5 Eläinten lääkitsemisen valvonta	28
3.6 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti.....	29
3.6.1 Sisämarkkinakauppa	29
3.6.2. Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin	31
3.6.3 Tuonti EU:n ulkopuolelta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 luvun V jakson II mukainen valvonta	32
3.7. Eläinten hyvinvoinnin valvonta.....	33
3.7.1 Epäilyyn perustuva eläinten hyvinvoinnin tarkastus.....	33
3.7.2 Luvan- ja ilmoituksen varaisen toiminnan valvonta	34
3.7.3 Eläinkuljetukset.....	34
3.7.4 Teurastamot.....	35
3.8 Eläimistä saatavat sivutuotteet	35
3.8.1 Sivutuotelaitosten valvonta	35
3.8.2 Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta	36
3.9 Ehdollisuuden valvonta	37
4. SEURANTA, ARVIOINTI JA RAPORTOINTI	39
4.1 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi.....	39
4.2 Muu raportointi ja arviointi.....	39
5. TIETOJÄRJESTELMÄT.....	40
LIITE 1. RESURSSITARPEEN KARTOITUS.....	41

1. JOHDANTO

Kunnan on laadittava suunnitelma eläinlääkintäpalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin järjestämisestä alueellaan. Suunnitelma pohjautuu uuteen eläinlääkintähuoltolakiin (285/2023), joka tuli voimaan 1.1.2026. Uusi suunnitelma on voimassa 2026–2028.

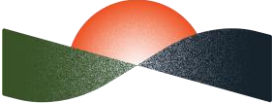
Suunnitelma on kaksiosainen. Ensimmäinen osa koskee eläinlääkäripalveluiden järjestämistä ja toinen osa valvontatehtävien järjestämistä. Lisäksi suunnitelma sisältää osion seurannan, arvioinnin ja raportoinnin sekä tietojärjestelmien osalta. Valvontatehtävien osa koskee järjestäjän eli kunnan, kuntayhtymän tai yhteistoiminta-alueen järjestämisvastuun piiriin kuuluvia kunnaneläinlääkäriin tehtäviä, joista on säädetty eläintautilaissa, eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa laissa, eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa, eläinten kuljetuksesta annetussa laissa, eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa sekä eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa.

1.1. Kunnan suunnitelma

Eläinlääkintähuoltolain 6 §:n mukaan eläinlääkäripalveluiden järjestäjän on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkintähuoltolain 9 §:ssä tarkoitettujen eläinlääkäripalveluiden tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta. Palveluita suunnitelmassa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottaminen kunnan alueella. Järjestäjän on suunnitelmassaan osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti. Valtakunnallinen suunnitelma on huomioitava eläinlääkintähuoltolain 6 §:n tarkoittamassa järjestäjän suunnitelmassa.

Järjestäjän on lisäksi laadittava suunnitelma eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitetusta eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Järjestäjän suunnitelmassa on otettava huomioon eläinlääkintähuoltolaissa sekä elintarvikelaissa (297/2021), eläintautilaissa (76/2021), eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa laissa (517/2015) eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa (693/2023), eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014) ja eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa (1069/2021) tarkoitetut valtakunnalliset suunnitelmat. Ruokavirasto ohjaa järjestäjän suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista. Kunnan on suunnitelmassaan kuvattava miten kunnaneläinlääkärille määrättyjen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Suunnitelmassa on esitettävä valvontakohteet, hyväksymismenettelyt, tarkastusten suunnittelu ja toteutus, näytteenotto, hallinnolliset pakkokeinot sekä valvonnan toteutumisen seuranta ja raportointi.

Tässä suunnitelmassa järjestäjä tarkoittaa Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuoltoa, joka vastaa eläinlääkintähuollosta Muonion, Enontekiön, Kittilän ja Sodankylän alueella. Yhteistoiminta-alue on toiminut 1.1.2024 alkaen ja Sodankylä toimii vetovastuullisena kuntana. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma on kaksiosainen; Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma ja eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma. Asiakirjat sisältävät suunnitelman eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä sekä alkutuotannon valvonnasta. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma ja eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma

hyväksytään Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon jaostossa. Eläinlääkintähuollon suunnitelma lähetetään vuonna 2026 Ruokaviraston kirjaamoon ja jatkossa ne tallennetaan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikköjen hallintajärjestelmään (VYHA:an). Ruokavirasto arvioi suunnitelmat.

Toimintavuoden päätyttyä suunnitelmien toteutuminen arvioidaan ja laaditaan arviointiraportti.

Painopisteet

Elintarvikeketjun monivuotisessa kansallisessa valvontasuunnitelmassa asetetaan valvonnan painopisteet. Eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevia painopisteitä tarkennetaan EHO-suunnitelmassa. Vuonna 2026 käynnistyy aluehallintouudistus, joka tuo merkittäviä muutoksia eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan. Aluehallintovirastojen tehtävät siirtyvät tältä sektorilta Ruokavirastoon. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnalle ei aseteta varsinaisia painopisteitä vaan pyritään varmistamaan perustehtävien mahdollisimman häiriötön hoito. Kunnille asetetaan valtakunnallisessa EHO:ssa yksi eläinlääkintähuollon painopiste, joka on uuden eläinlääkintähuoltolain vaatimusten toteutuminen eläinlääkäripalveluiden järjestämisessä.

1.2 Voimavarat

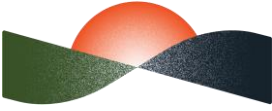
1.2.1 Henkilöresurssit

Eläinlääkintähuoltolain mukaan järjestäjällä on oltava tarpeellinen määrä kunnaneläinlääkäriin virkoja. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollossa on kuusi praktikkoeläinlääkäriin virkaa ja yksi valvontaeläinlääkäriin virka. Eläinlääkärien esimiehenä toimii ympäristöterveyspäällikkö. Ympäristöterveyspäällikkö toimii ympäristöterveydenhuollon vastuualuepäällikkönä Sodankylän teknisen toimen alla. Ympäristöterveyspäällikkö toimii esittelijänä ympäristöterveydenhuollon jaoston kokouksissa. Lisäksi toimenkuvaan kuuluu elintarvikelain mukaista valvontaa (liha- ja kalalaitosten valvonta).

Valvontaeläinlääkäri vastaa lain eläinten hyvinvoinnista, eläintautilain, lain helposti leviävien eläintautien vastustamisesta, lain eläinten kuljetuksesta, lain eläinten lääkitsemisestä, sivutuoteasetuksen, lain eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä sekä tilatukijärjestelmän täytäntöönpanon toteutumisesta. Lisäksi toimenkuvaan kuuluu alkutuotannon valvontaa (maidontuotantotilojen hygieniatarkastukset). Valvontaeläinlääkäri toimii ympäristöterveyspäällikön sijaisena. Valvontaeläinlääkäri toimii valmiuseläinlääkäriin eläintautitilanteissa.

Kaikki kunnaneläinlääkärit tekevät tarvittaessa eläinsuojelu- ja viranomaistehtäviä valvontaeläinlääkäriin ollessa estynyt tai jos valvontaeläinlääkäri tarvitsee apua virkatehtävien hoidossa.

Eläinlääkintähuollolla on yhteensä neljä toimipistettä: Enontekiö, Muonio, Kittilä ja Sodankylä. Sodankylän ja Kittilän vastaanotoilla työskentelee kaksi eläinlääkäriä. Muonion ja Enontekiön vastaanotot hoidetaan kahden eläinlääkäriin voimin. Eläinlääkärit vuorottelevat Muonion ja Enontekiön vastaanotoilla työskentelyä. Eläinlääkärit hoitavat toistensa sijaistamisen lyhyissä poissaoloissa. Pidemmissä poissaoloissa pyritään saamaan eläinlääkäreille sijainen.

Eläinlääkäriresurssien arviointi

Vuonna 2025 alueella on 24 nautatilaa, 8 lammastilaa ja 40–50 hevostilaa. Näiden lisäksi on myös pienempiä lampaiden pitopaikkoja. Suurin osa tuotantoeläintiloista sijaitsee Sodankylässä.

Poronhoito on alueella merkittävästi eläinlääkäripalveluihin vaikuttava tekijä. Porojen lukumääräksi arvioidaan alueella noin 67 000 kpl. Poroerotuskäyntejä tehdään vuosittain noin 160–180 kappaletta. Nämä ajoittuvat pääasiassa lokakuusta joulukuuhun, mutta erotuksia on myös tammi- ja helmikuussa. Yhteensä erotuksissa lääkätään noin 45 000 poroa. Suurin osa poroerottelukäynneistä tehdään Sodankylässä. Sodankylässä poroerotuksia on arviolta noin 110, Kittilässä erotuskäyntejä on vuodessa noin 50 ja Muonion ja Enontekiön alueella noin 20. Lääkittyjä poroja Sodankylässä on noin 25 000, Kittilässä noin 13 000 ja Muoniossa ja Enontekiöllä noin 9000.

Alueella toimii useita matkailuyrityksiä, joissa on poroajelua. Tällä hetkellä arviolta tällaisia porotiloja on alueella noin 13. Poroajelut tehdään kastroiduilla hirvaimilla ja eläinlääkäripalveluita käytetään myös näiden porojen sairauksien hoitoon sekä terveydenhuoltoon.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella on 4 poroteurastamoja, joiden yhteydessä on 2 hyväksyttyä elintarvikehuoneistoa. Kolme teurastamoja on Sodankylässä ja yksi Kittilässä. Poroteurastamojen ja niiden yhteydessä olevien elintarvikehuoneistojen valvonta kuuluu Ruokaviraston poronlihan tarkastuseläinlääkäreille. Sodankylän kunnaneläinlääkärit hoitavat Sodankylän poroteurastamoiden poronlihan tarkastuksen. Kaikki alueen eläinlääkärit tekevät porojen ante mortem -tarkastuksia teurastusta varten.

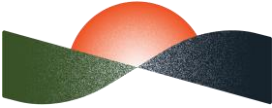
Pieneläinkäyntimäärät ovat noin 900 pieneläinkäyntiä eläinlääkäriä kohden. Tämän perusteella eläinlääkäriresurssit jakautuvat tasaisesti.

Alueen toinen erikoispiirre ovat matkailussa toimivat vetokoiratarhat, joita alueella on poikkeuksellisen paljon. Tarhojen yhteismäärä on 35 ja koirien määrä tarhoilla vaihtelee 20–500 koiran välillä. Vetokoiratarhat keskittyvät Enontekiölle, Muonioon ja Kittilään. Suurimmat vetokoiratarhat ovat Muoniossa. Vetokoirien määrä alueella jatkaa kasvua matkailun kasvun mukana.

Norjan ja Ruotsin läheisyys vaikuttaa myös eläinlääkäripalveluihin. Muoniosta ja Enontekiöstä on rajanylityspaikkoja Ruotsiin ja Norjaan. Tämä työllistää mm. eläinten matkustusasiakirjoissa olevien puutteiden takia. Enontekiöltä ja Muoniosta viedään myös poroja merkittävä määrä Ruotsin puolelle teurastettavaksi ja tällöin poroille laaditaan tarvittavat paperit Traces-järjestelmässä.

Päivystykseen osallistuu kuusi eläinlääkäriä. Eläinlääkintähuollon toimivuuden kannalta päivystämisen hoitaminen vähintään kuuden eläinlääkäriin voimin ollaan todettu toimivaksi järjestelmäksi. Tällöin päivystyskuormittavuus ei kasva eläinlääkäriä kohden liikaa. Päivystyksiä kuormittava tekijä on alueen maantieteellinen laajuus, jolloin yhden sairasmatkan hoitamiseen voi mennä useita tunteja.

Syksyn viikonloppuerotuksista ja päivystyksistä kertyy eläinlääkäreille paljon päivystysvapaita. Vuoden 2023 alusta paikallisen sopimuksen mukaisesti 2 arki-iltapäivystyksestä tulee yksi vapaapäivä. Tämä parantaa eläinlääkärien palautumista päivystyksistä ja työssä jaksamista.

Vuonna 2024 kokeiltiin kesälomien sijaistamista Kittilässä ja Sodankylässä omilla resursseilla eli viranhaltijat sijaistivat toisiansa. Tällöin päivystystiheys kasvoi (1/4) ja päivystysvapaiden pitäminen vaikeutui. Lisäksi potilasmäärän takia työn kuormittavuus kasvoi. Vuonna 2025 on varattu resursseja niin, että praktikkoeläinlääkärien vahvuus vuoden ympäri olisi 6. Vuoden 2025 aikana todettiin, että palveluiden saatavuus ja työssä jaksaminen on parempaa, kun vuoden ympäri on 6 eläinlääkäriin resurssi.

Syksy koetaan kuormittavaksi ajaksi eläinlääkäripalveluissa poroerotusten työllistävyyden takia. Syksyn aikana päivystysvapaita ei saada pidettyä säännöllisesti ja työehtosopimuksen mukaiset vapaapäivät eivät kaikilla täyty. Tähän pyritään hakemaan ratkaisua.

Eläinlääkäripalveluiden resurssitarve on 6,5 htv. Eläinlääkäripalveluiden henkilöresurssit ovat 6,5 htv:tä. 0,5 hvt:ta muodostuu vuosilomien sijaistarpeesta. Alueella on riittävä määrä eläinlääkäriin virkoja ja viranhaltijoita praktiikan hoitoon. Syksyllä poroerotusaikaan resurssitarve on isompi.

Valvonnan resurssitarve on 1 htv. Resurssitarve eläinten hyvinvoinnin valvontaan on 0,7 htv, sivutuotevalvontaan 0,05 htv, terveyden valvontaan 0,05 htv, eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonnan 0,15 htv ja alkutuotannon valvontaan 0,05 htv.

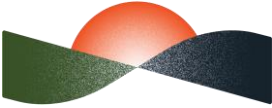
Resurssikartoitus on tehty liitteessä 1.

1.2.2 Henkilökunnan kelpoisuuden, pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Sodankylän kunta huolehtii työnantajana, että kunnaneläinlääkäriin virkaan valitaan tehtävään kelpoisia henkilöitä. Kunnaneläinlääkäriin virkaan voidaan nimittää vain Suomessa laillistettu eläinlääkäri. Mikäli halutaan nimittää valvontatehtäviä sisältävään kunnaneläinlääkäriin virkaan eläinlääkäri, joka on valmistunut muussa EU/ETA-maassa kuin Suomessa, tulee varmistaa, että kyseinen eläinlääkäri on tutustunut Suomen asianomaiseen lainsäädäntöön Ruokaviraston hyväksymällä tavalla. Ruokaviraston hyväksymä tapa, jolla henkilö osoittaa tutustuneensa Suomen eläintauti-, eläinsuojelu- ja elintarvikelainsäädäntöön on Envirovetin tai Itä-Suomen yliopiston järjestämä hyväksytysti suoritettu lainsäädäntökurssi. Kunnaneläinlääkäriin viran kelpoisuusvaatimukset perustuvat lakiin eläinlääkäriammattin harjoittamisesta 29/2000. Kunnaneläinlääkäriin virkaan edellytetään tutkintoon perustuvan ja erikseen myönnetyn pätevyyden lisäksi, että tehtävään valittavalla henkilöllä on riittävästi osaamista tehtävien hoitoon. Kunta varmistaa lisäksi, että kunnan valvovilla viranomaisilla on riittävä ja asianmukainen hallintomenettelyjen tuntemus. Riittävään osaamiseen kuuluu myös tehtävien edellyttämä kielitaito. Virkaa voi hoitaa väliaikaisesti kuitenkin henkilö, jolla on väliaikaiset oikeudet harjoittaa eläinlääkäriin ammattia.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollossa kaikki kunnaneläinlääkäriin virat sisältävät myös valvontatehtäviä. Vakituiseen virkaan valituilta pyydetään tutkintotodistukset, ammatinharjoittamisoikeus tarkastetaan Ruokaviraston ylläpitämästä avoimesta eläinlääkärirekisteristä ja jos virkaan valittu on valmistunut muussa EU/ETA-maassa kuin Suomessa, pyydetään Ruokaviraston ohjeistuksen mukainen todiste lainsäädäntöön tutustumisesta. Tilapäiseen virkasuhteeseen tulevien eläinlääkärien osalta ammatinharjoittamisoikeus tarkistetaan Ruokaviraston ylläpitämästä avoimesta eläinlääkärirekisteristä.

Kunta huolehtii uusien henkilöiden tarvittavasta perehdytyskoulutuksesta. Vuonna 2024 on yksikössä otettu käyttöön sijaisen perehdytysopas, jota pyritään kehittämään jatkossa.

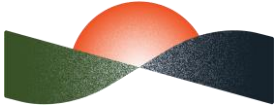

4.2.2026

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto

Perehdytysopas sisältää viranhoitoa koskevaa olennaista tietoa, joka on oppaasta ja sen liitteistä helposti löydettävissä.

Eläinlääkintähuollossa noudatetaan Sodankylän kunnan koulutussuunnitelmaa. Koulutukset merkitään henkilöstöjärjestelmään (Ess). Eläinlääkintähuoltoon on varattu riittävästi resursseja, jotta koulutuksiin pystytään osallistumaan. Praktikkoeläinlääkärit osallistuvat sekä ammattitaitoa kliinisen eläinlääketieteen suhteen ylläpitävään koulutukseen että lainsäädännölliseen koulutukseen. Valvontaeläinlääkäri osallistuu useisiin alueellisen ja keskusviranomaisen tarjoamiin koulutuksiin sekä ulkopuolisten koulutusta järjestävien tahojen koulutuksiin. Koulutuspäiviä praktikkoeläinlääkärille on koulutussuunnitelmassa varattu viisi ja valvontaeläinlääkärille seitsemän, mutta ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisen valvontasuunnitelman mukaan täydennyskoulutukseen tulisi päästä osallistumaan vähintään kahdeksana päivänä vuodessa.

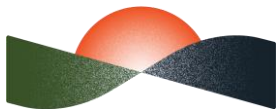
2. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUIDEN JÄRJESTÄMINEN

Eläinlääkintähuoltolain 6 § mukaan järjestäjän on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista. Suunnitelman tulee sisältää tiedot 9 §:ssä tarkoitettujen eläinlääkäripalveluiden tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta.

2.1 Yleisen edun kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut

Eläinlääkintähuoltolain 8 §:n luettelossa kuvataan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut. Eläinlääkintähuollon valtakunnallisessa suunnitelmassa on kuvattu tarkemmin palveluun kuuluvia toimenpiteitä. Eläinlääkintähuollon valtakunnallisen suunnitelman mukainen kuvaus eläinlääkintähuoltolain 8 §:n mukaisista palveluista on:

- 1) yleistutkimus ja terveydentilan arviointi eläinten terveyden todentamiseksi
  - yleistutkimukseen ei sisälly kuvantamispalveluja eikä erikoiseläinlääkärin tutkintoa tai erikoislaitteita vaativia tutkimuksia tai tarkastuksia
  - kotieläimille suoritettavat terveystarkastukset kuuluvat eläinlääkäripalveluun
  - kotieläimen terveydentilan toteaminen ja todistaminen kliinisen yleistutkimuksen perusteella esimerkiksi vientiä, tuontia, sisämarkkinakauppaa tai vakuutusyhtiötä varten sisältyy eläinlääkäripalveluun
- 2) kissojen ja koirien tunnistusmerkintä
- 3) eläinterveyskäynnit, joista säädetään tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveydettä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta ("eläinterveys säännöstö") annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 25 artiklassa, sekä elintarviketuotantoa varten pidettävien eläinten pitopaikoissa tehtävät terveydenhuoltokäynnit ja terveydenhuoltosuunnitelmat
  - eläinterveyskäyntien yhteydessä toimijan valitsema eläinlääkäri antaa toimijalle neuvontaa bioturvaamisesta ja muista eläinten terveyteen liittyvistä asioista sekä tiettyjen eläintautien esiintymiseen viittaavista oireista ja merkeistä
  - terveydenhuoltokäyntien yhteydessä eläinlääkäri toteuttaa terveydenhuoltosopimuksessa sovitut toimenpiteet sekä antaa vastaavaa neuvontaa kuin eläinterveyskäyntien yhteydessä sekä eläinten hyvinvointiin, elintarviketurvallisuuteen ja eläintenpidon taloudelliseen kannattavuuteen liittyvää neuvontaa
- 4) rokotus
- 5) loisten häätöön ja ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet
- 6) suun terveydenhuoltoon liittyvät välttämättömät perustoimenpiteet tai, jos se on toimenpiteen laajuus tai vaatavuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista, jatkohoitoon lähettäminen
  - järjestämisvastuun piiriin kuuluvat vain suhteellisen yksinkertaiset, vakavien ongelmien ehkäisemiseksi välttämättömät perustoimenpiteet, joita voidaan suorittaa tavanomaisella vastaanotolla tai pitopaikassa ilman erikoiskoulutusta ja erikoislaitteita
  - käytännössä tähän sisältyvät hammastarkastus, koirien ja kissojen hammaskiven poisto sekä hevosten perushammashoito, mutta eivät toimenpiteet, jotka

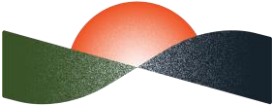

edellyttävät röntgenin tai porayksikön käyttöä

- 7) sarvien ja sarven aiheiden poistaminen naudoilta ja vuohilta
- 8) lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset sekä lisääntymisongelmien hoito elintarviketuotantoa varten pidettävälle naudoille, sioille, lampaille, vuohille ja poroille
  - muuta tarkoitusta kuin elintarviketuotantoa varten pidettävälle eläimille tehtävät lisääntymiseen liittyvät tarkastukset, tutkimukset ja muut palvelut eivät sisälly järjestämisvastuun piiriin
- 9) kastraatio naudalle, sialle, lampaalle, vuohelle, porolle, koiralle ja kissalle sekä sterilisaatio kissalle
- 10) sairaan eläimen kliininen tutkimus ja hoitotarpeen arviointi, tavanomaisten näytteiden ottaminen ja pikatestaus tai toimittaminen laboratoriotutkimuksiin eläimen sairauden syyn selvittämiseksi sekä tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkotutkimuksiin
  - järjestämisvastuuseen eivät kuulu vaativien näytteiden ottaminen tai kuvantamispalvelut sairauden syyn selvittämiseksi
- 11) sairaalle elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettävälle eläimelle tarvittava hoito, jota on mahdollista antaa eläimen pitopaikassa ja johon kuuluu myös nautaeläimen juoksutusmahaleikkaus
- 12) perustasoinen ensiapuluonteinen hoito, jota tarvitaan muulle kuin 11 kohdassa tarkoitettulle eläimelle, johon kuuluvat ruoansulatuskanavan ja virtsateiden häiriöiden konservatiivinen hoito, tulehdus- ja kiputilojen hoito, sokin hoito, metabolisten häiriöiden hoito, haavojen ompelu, muu vastaava enintään vähäisiä kirurgisia toimenpiteitä sisältävä hoito, tavanomaisimpien pienten kotieläinten luunmurtumien immobilisaatio sekä hoitoon liittyvä välttämätön jatkokäsittely tai lääkehoito ja tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkohoitoon
  - kohdan mukaista perustasoista ensiapuluonteista hoitoa tulee järjestää kaikille lemmikkieläiminä pidettävälle eläimille, vaikka eläin kuuluisikin eläinlajiin, joka tavanomaisesti mielletään tuotantoeläinlajiksi (esim. lemmikkisika)
  - lemmikkieläinten lisäksi järjestämisvastuun piiriin kuuluvat esimerkiksi virka- ja opaskoirat, matkailuelinkeinossa pidettävät koirat sekä hevoset, joita pidetään elinkeinotoimintana pidettävässä urheilutoiminnassa
- 13) synnytysapu, johon kuuluvat keisarileikkauksista nautojen, lampaiden, vuohien ja kissojen keisarileikkaus
- 14) eläimen lopetus
  - kotieläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä, sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu eläinlääkäripalveluun
  - luonnonvaraiset eläimet eivät kuulu eläinlääkintähuoltolaissa säädettyjen palvelujen soveltamisalaan, mutta eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023) 7 §:n mukaisena velvollisuutena kunnan on huolehdittava järjestämälleen eläinlääkäriin vastaanotolle tuotujen sairaiden tai vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta

2.2 Eläinlääkäripalveluiden järjestämisvastuu

Palvelutarpeen arvion lähtökohtana on alueellinen markkinatilanne ja arvio siitä, missä määrin yksityinen tarjonta on riittävä vastaamaan alueen asukkaiden tarpeisiin saada lain tavoitesäännöksessä mainitut yhdenvertaiset, toimivat ja kohtuuhintaiset eläinlääkäripalvelut. Tarvearvioon liittyy palvelukohtaisen arvioinnin lisäksi myös sen arviointi, millaista palvelukokonaisuutta oman tuotannon ylläpitäminen ja säädettyjen eläinlääkintähuollon tehtävien hoituminen kullakin alueella käytännössä vähintään edellyttää.

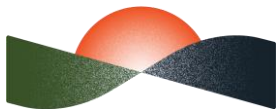

Järjestäjä ei ole velvollinen järjestämään kiireetöntä eläinlääkäripalvelua muille kotieläimille kuin elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettäville eläimille niiltä osin, kuin yhteistoiminta-alueella olevat yksityiset eläinlääkärit tai eläinlääkäriasemat tyydyttävät palveluiden kysynnän. Seura- ja harrastuseläinten perustasoisten, muuksi kuin kiireelliseksi eläinlääkäriavuksi lukeutuvan palvelun sisällyttämiselle järjestämisvastuuseen voi olla aluekohtaisesti erilaisia perusteita. Syynä voi olla se, että yksityisiä palveluja ei ole lainkaan tarjolla, tai että niiden saatavuus, tai kattavuus, on riittämätön. Järjestäjällä on kuitenkin aina viimekätinen järjestämisvastuu kaikkien 8 §:n mukaisten palveluiden osalta. Järjestämisvastuun laajuus arvioidaan Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollossa kolmen vuoden välein.

Tunturi-Lapin alueella tehtiin palvelutarpeen arviointi ja selvitys eläinlääkäripalveluiden saatavuudesta alueella vuoden 2025 aikana. Palvelutarpeen arvioinnissa huomioitiin, että eläinten omistajilla tulee olla mahdollisuus saada palvelut lain vaatimalla tavalla eli kohtuullisen etäisyyden päästä ja kohtuullisessa ajassa. Tavoitteena on taata palvelujen riittävä ja kohtuuhintainen alueellinen saatavuus sekä turvata eläinlääkintähuoltolaissa järjestäjälle säädettyjen tehtävien asianmukainen hoito. Tunturi-Lapin alueella ei ole yhtään yksityistä palvelutarjoajaa, mutta viereisellä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella on yksi yksityinen palvelutarjoaja, jonka markkina-alue ulottuu osaan Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon aluetta. Yksityisen palvelutarjoajan toimintaa kartoitettiin kyselyn avulla. Vastauksen perusteella todettiin, että alueella on tarjolla vähäinen määrä kiireettömiä peruspalveluita lemmikki- ja harraste-eläimille. Kiireellistä apua on tarjolla lemmikki- ja harraste-eläimille vähäinen määrä yksityisen toimijan ottaessa eläimiä vastaan. Palveluita lemmikki- ja harraste-eläimille ei ole tarjolla joka päivä ja palvelua ei ole tarjolla koko yhteistoiminta-alueella. Kokonaisuutena yksityisiä palveluita ei ole tarjolla alueella riittävästi, koko alueen kattavasti ja niitä ei ole saatavilla kaikkina aikoina. Tuotantoeläimille kiireetöntä tai kiireellistä palvelua ei ole tarjolla alueella.

Palvelutarpeen arvioinnin perusteella Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon eläinlääkintähuollossa kaikkien 8 § mukaisen luettelon eläinlääkäripalveluiden sisällyttäminen järjestämisvastuuseen on tarpeen riittävän alueellisen saatavuuden, oman palvelutuotannon kokonaisuuden ylläpitämisen sekä muiden eläinlääkintähuoltolaissa järjestäjälle säädettyjen tehtävien asianmukaisen hoidon turvaamiseksi. Kriittisin tehtävä on päivystys, minkä toimivuus edellyttää riittäviä eläinlääkäriresursseja. Alueellisen markkinatilanteen selvityksen perusteella alueella on tarve palveluille niin virka-aikoina kuin virka-aikojen ulkopuolellakin. Alueella vaikuttava yksityinen palvelutarjoaja ei pysty vastaamaan alueen palveluiden kysyntään, yksityisen palvelutarjoajan palvelut eivät kata koko yhteistoiminta-aluetta ja palveluita ei ole aina saatavilla. Alueella ei ole tarjolla riittävästi eläinlääkäripalveluita ilman kunnallisia eläinlääkäripalveluita, joten sisällyttämällä välttämättömät palvelut järjestämisvastuuseen järjestäjä varmistaa, että palveluita on saatavilla kaikissa tilanteissa ja myös poikkeuksellisissa olosuhteissa.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon jaosto on tehnyt päätöksen 26.11.2025, 34 § järjestämisvastuun laajuudesta. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto päätti sisältää järjestämisvastuuseen kaikki eläinlääkintähuoltolain 8 §:ssä mainitut palvelut ja lisäksi järjestää täydentäviä palveluita. Sisällyttämällä järjestämisvastuuseen kaikki 8 §:ssä mainitut palvelut taataan näiden palveluiden riittävä alueellinen saatavuus ja turvataan muiden eläinlääkintähuoltolaissa järjestäjälle säädettyjen tehtävien asianmukainen hoito.

2.3 Palvelun järjestämistavat

Järjestäjä tuottaa eläinlääkintähuoltolain 9 §:ssä tarkoitetut palvelut Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella itse.

2.4 Eläinlääkäripalveluiden saatavuus

Eläinlääkäripalvelut ovat saatavilla niitä kotieläimiä varten, joiden omistajan tai haltijan asuin- tai kotipaikka on Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella. Eläinten pitopaikassa annettavat eläinlääkäripalvelut on saatavilla Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon alueella pidettäviä kotieläimiä varten. Eläinlääkäri käy tarvittaessa eläinten pitopaikassa hoitamassa eläimet, kun palveluja tuotetaan elintarviketuotantoa varten pidettäville kotieläimille, hevoseläimille tai muille suurikokoisille kotieläimille. Kiireellistä eläinlääkäriapua annetaan alueella oleville kotieläimille omistajan asuinpaikasta riippumatta.

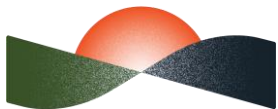
Järjestämisvastuu ei koske kiireettömän hoidon osalta ulkopaikkakuntalaisia, joiden virallinen kotikunta on muualla. Tällaisten asiakkaiden palvelu luokitellaan täydentäväksi palveluksi.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon ajanvaraus- ja neuvonta-aika on arkisin kello 8-9. Eläinlääkärit tavoittaa tällöin eläinlääkärien puhelinnumeroista, jotka on ilmoitettu yhteistoiminta-alueen internet-sivuilla. Myös alueen kuntien sivuilla on eläinlääkärien yhteystiedot tai ohjaus ympäristöterveydenhuollon internet-sivuille. Puhelinpalvelu on maksuton. Puhelinajan jälkeen on käytössä vastaajapalvelu, jossa neuvotaan jättämään viesti kiireellisissä tapauksissa. Puhelinajan jälkeen eläinlääkärit eivät pääse vastaamaan puhelimeen välittömästi potilaiden hoitamisen takia. Koska toimialueella on useampia vastaanottoja, ei ajanvarauksia ole keskitetty yhteen paikkaan, vaan jokainen vastaanotto huolehtii omasta ajanvarauksestaan. Tämä on todettu toimivammaksi tavaksi hoitaa ajanvaraus. Koska vastaanotoilla työskentelee enintään kaksi eläinlääkäriä, jokainen eläinlääkäri hoitaa päivittäin niin kiireellistä kuin ajanvarausperusteista praktiikkaa. Eläinlääkärit suunnittelevat yhdessä töiden hoitamisen priorisoiden kiireelliset potilastapaukset. Asiakkaat saavat mahdollisuuksien mukaan valita eläinlääkäriin, jonka palveluksia käyttävät.

2.4.1 Saatavuustavoitteet

Eläinlääkintähuollon valtakunnalliseen suunnitelmaan on kirjattu saatavuustavoitteisiin kiireellisen eläinlääkäriin avun osalta, että apua on kaikkina vuorokaudenaikoina saatavissa kolmen tunnin sisällä tilauksesta 90 %:ssa tapauksista. Päivystysalueet on mitoitettava siten, että 90 %:ssa tapauksista päivystävän eläinlääkäriin matka eläinten pitopaikkaan tai eläimen omistajan matka pieneläinvastaanotolle on alle sata kilometriä. Tästä etäisyydestä voidaan poiketa Kainuun ja Lapin maakunnissa sekä saaristokunnissa.

Jos avun tarve ei ole kiireellinen, pitopaikkakäynti- tai vastaanottoaika tulisi järjestyä kahden viikon sisällä tilauksesta. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit, sekä terveille eläimille suoritettavat leikkaukset olisi lomakauden ulkopuolella voitava varata alle kolmen viikon ja lomakaudella alle kuuden viikon sisällä yhteydenotosta. Jos asiakas haluaa palvelut nimetyltä eläinlääkäriltä, tai jos asiakkaalla on toiveita esim. vastaanottoajan suhteen, voivat jonotusajat olla pidemmät. Hyvänä palvelutasona voidaan väestötiheillä alueilla pitää eläinlääkäripalvelun järjestämistä siten, että pääosa asiakkaista saa palvelun alle viidenkymmenen kilometrin etäisyydeltä.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollossa kiireellisen eläinlääkäriavun resurssit on mitoitettu siten, että suurin osa tapauksista saa avun kolmen tunnin sisällä tilauksesta. Päivystävän eläinlääkäriin ollessa sairasmatkalla voi avun saaminen kestää kauemmin, sillä välimatkoista johtuen eläinlääkäriin tekemään sairasmatkaan voi mennä aikaa useampi tunti. Tunturi-Lapin alueella päivystysaikaan eläinlääkäriin matka eläintenpitopaikkaan tai omistajan matka pieneläinvastaanotolle voi olla yli sata kilometriä. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon toimialue on harvaanasuttua seutua, joten riittävän eläinlääkäriresurssin saamiseksi päivystykseen, toimialue on laaja ja valtakunnallisiin tavoitteisiin ei siten voida päästä.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon alueella kiireetön sairaskäynti tai vastaanottoaika saadaan järjestettyä kahden viikon sisällä tilauksesta. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit sekä terveille eläimille suoritettavat leikkaukset pystytään pääsääntöisesti hoitamaan kolmen viikon kuluessa ajanvarauksesta ja lomakaudella kuuden viikon sisällä. Jos henkilöresursseissa tulee yllättäviä muutoksia, voi kiireettömien aikojen järjestämisessä kestää kauemmin. Myös syksyllä poronerotusaika voi kasvattaa jonotusaikaa. Eläinlääkärien toimipisteet sijoittuvat niin, että suurin osa asiakkaista saa palvelun alle viidenkymmenen kilometrin etäisyydeltä. Johtuen alueen maantieteellisestä laajuudesta ja kuntien isosta maantieteellisestä koosta, osa asiakkaista on väistämättä yli 50 kilometrin päässä palveluiden tarjoamisesta.

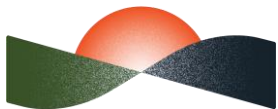
2.5 Toimintaedellytykset eläinlääkäripalveluiden tuottamiseen

Eläinlääkintähuoltolain 13 § mukaan järjestäjän on huolehdittava, että sillä on itse tuottamiaan eläinlääkäripalveluja varten asianmukaiset toimitilat ja työvälineet, ottaen huomioon 6 §:ssä tarkoitettu suunnitelma sekä järjestäjän alueella pidettävien kotieläinten lajit ja lukumäärät. Eläinlääkäripalvelujen on oltava eläinlääketieteellisesti asianmukaisia sekä sisällöltään ja laadultaan sellaisia kuin lainsäädäntö edellyttää. Lääkitsemislain 387/2014 14 § mukaan lääkkeet on lainsäädännön vaatimusten mukaisesti pystyttävä säilyttämään ja hävittämään asianmukaisesti. Huumausainelain 373/2008 26 § ja huumausaineasetuksen 548/2008 6 § mukaan huumausaineeksi luokiteltaville lääkeaineille on oltava lukittava tila.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollolla on eläinlääkärien vastaanottotilat jokaisessa kunnassa. Toimialueella maantieteelliset etäisyydet ovat niin suuret, että vastaanottotilat jokaisessa kunnassa ovat asiakkaiden tavoitettavuuden ja eläinlääkintähuollon järjestettävyyden kannalta paras ratkaisu. Kittilässä ja Sodankylässä on kahden eläinlääkäriin yhteisvastaanotto, Muoniossa ja Enontekiöllä työskentelee yksi eläinlääkäri kerrallaan vastaanotoilla.

Enontekiön vastaanottotilat on ollut vuoden 2023 syksystä lähtien väistötiloissa, joten vastaanoton toimivuus ei ole niin hyvä kuin eläinlääkärien vastaanotoksi suunnitellussa tilassa olisi. Uudet vastaanottotilat Enontekiölle pitäisi valmistua vuoden 2026 aikana.

Kaikilla vastaanotoilla on toimistotilat, odotustilat ja eläinten hoitotilat. Autotalli on Sodankylän ja Muonion vastaanotoilla vastaanoton yhteydessä tai välittömässä läheisyydessä. Kittilässä on käytössä yksi autotalli, joka ei ole vastaanoton välittömässä läheisyydessä. Enontekiöllä ei ole käytössä autotallia ollenkaan eläinlääkärien vastaanottotilojen yhteydessä. Jokaisella vastaanotolla on henkilökunnan sosiaaliset tilat peseytymis- ja lepotiloineen. Sodankylän ja Muonion vastaanotoilla on sopivat tilat myös päivystäjän tai viransijaisen asumiseen. Enontekiön

ja Kittilän vastaanotoilla pystyy tarvittaessa yöpymään, mutta sijaisen pidempiaikaiseen asumiseen tilat eivät ole soveltuvat.

Kaikissa vastaanotoissa on asianmukaiset säilytystilat lääkkeille ja muille tarvikkeille sekä asianmukaiset pesu- ja kuivaustilat instrumenteille, muille praktiikkavarusteille ja suojavaatteille. Huumausaineiksi luokitettavat lääkkeet säilytetään lukittavassa kaapissa. Kaikkia vastaanottotiloja käytetään pieneläinten hoitamiseen ja Muonion, Sodankylän ja Kittilän vastaanottotiloissa on asianmukaiset odotushuone, toimenpidehuone sekä leikkaushuone. Kittilän vastaanotolla toimenpidehuoneiden määrä ei vastaa työskentelevien eläinlääkärien määrää vaan riittävät tilat joudutaan varmistamaan työjärjestelyin. Enontekiöllä ei ole erikseen leikkaushuonetta.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue huolehtii tilojen päivittäisestä siivouksesta, kunnossapidosta, jätehuollosta sekä keräysastioista käytetyille neuloille ja muulle terävälle riskijätteelle. Lääkkeiden hävitys tapahtuu asianmukaisesti. Tiloissa on asianmukainen vartiointi.

Johtuen alueen maantieteellisestä laajuudesta, eläinlääkäreillä on tarpeen mukaan muiden toimipisteiden avaimet, että eläinlääkärit voivat tarvittaessa päivystysmatkoilla hoitaa eläimiä tai levätä myös muissa toimipisteissä.

Vastaanottojen varusteluun kuuluu mikroskooppi, vaaka, ultraäänilaitteet pien- ja suurelaimille, lisähappi, infuusiopumppu, pulttipistooli, sekä tavanomaisimmat instrumentit suur- ja pieneläinten hoitoa ja kirurgiaa varten. Osa varusteista on eläinlääkärien omia. Sodankylän ja Kittilän vastaanotoilla on röntgenlaitteet. Kaikilla vastaanotoilla on verianalysaattorit.

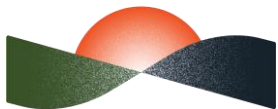
Vastaanotoilla on normaalit suojavaatteet ja -jalkineet. Varustus tarttuvien eläintautien ja zoonoosien varalta sekä näytteenotto- ja pakkaustarvikkeet tarkistetaan ja päivitetään vuoden 2026 aikana. Osa suojavaatteista ja jalkineista on eläinlääkärien omia, osa työnantajan hankkimia. Suojavaatetusta tullaan työnantajan puolesta parantamaan vuoden 2026 aikana. Vastaanotoilla on pakastin kuolleiden eläinten säilytystä varten.

Kaikilla eläinlääkäreillä on käytössään työnantajan tietokone ja puhelin. Tietoliikenneyhteyksiä on pyritty saamaan toimivimmaksi vuoden 2025 aikana ja tätä tullaan jatkamaan vuonna 2026. Vuoden 2024 alusta kaikki eläinlääkärit siirtyivät käyttämään samaan verkkoselainpohjaista potilasohjelmaa. Tämä mahdollistaa haluttaessa yhteisajanvarauksen. Osa eläinlääkäreistä on siirtynyt käyttämään yhteisajanvarausta.

Eläinlääkärit huolehtivat itse instrumenttien ja välineistön huollosta. Toimipisteissä on mahdollisuudet työvaatteiden pesuun ja kuivaukseen.

2.6 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Eläinlääkintähuoltolain 9 § mukaan yhteistoiminta-alueen tulee järjestää sellainen eläimen äkillisen ja vakavan sairastumisen, vahingoittumisen tai sairauden vaikeutumisen edellyttämä välitön arviointi ja hoito, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai eläimen merkittävää kärsimystä, sekä eläimen lopetus eläinsuojelullisin perustein. Kiireellinen eläinlääkäriapu on järjestettävä sitä tarvitsevia eläimiä varten myös virka-ajan ulkopuolella.

Kiireelliseen eläinlääkäriapuun kuuluvat akuutisti sairaiden eläinten perustutkimus ja vähintään ensiapuluonteiset hoitotoimenpiteet. Kiireellisen eläinlääkäriavun tavoitteena on ensiaputyypinen toiminta, jolla pyritään hoitamaan eläimen henkeä ja hyvinvointia uhkaavat tapaukset ja varmistamaan, että potilaan tila ei kohtuuttomasti heikkene sen odottaessa virka-aikana annettavia palveluja. Järjestäjän tulee varmistaa, että asiakashinnat ovat kohtuullisia ottaen huomioon yleinen hintataso vastaavista palveluista.

Kiireelliseen eläinlääkäriapuun lukeutuvat eläinlääkäripalvelut on lueteltu eläinlääkintähuoltolain 8 §:n kohdissa 11-14. Kiireellistä eläinlääkäriapua ovat muun muassa nautojen poikimahalvaushoidot, hevosten konservatiiviset ähkyhoidot, eri kotieläinten akuutit tulehdus- ja kiputilat, ompelua vaativat haavat, sokin hoito ja synnytysapu. Keisarileikkaus täytyy pystyä suorittamaan naudalle, lampaalle, vuohelle ja kissalle. Eläinten lopettaminen eläinsuojelullisin perustein kuuluu kiireelliseen eläinlääkäriapuun.

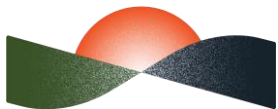
Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto huolehtii alueellaan kiireellisen eläinlääkäriavun antamisesta niin virka- kuin päivystysaikaan. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon päivystysalueen muodostavat yhteistoiminta-alueen kunnat. Päivystys palvelee viikonloppuisin, pyhinä ja arkisin kello 15.00-8.00. Eläinlääkärit ovat tavoitettavissa työpuhelimistaan kello 15 asti, jonka jälkeen vastaajassa oleva viesti ohjaa ottamaan yhteyttä päivystysnumeroon, johon päivystäjä liittyy kello 15. Päivystykset jakaantuvat kuuden eläinlääkäriin kesken eli kukin eläinlääkäri päivystää joka 6. päivystysvuoron.

Tunturi-Lapin alueella päivystystä ei ole eriytetty iso- ja pieneläinpäivystykseen. Alueella eläintiheys on pieni, joten eriytetyn päivystyksen järjestämiseen vaadittaisiin hyvin maantieteellisesti laaja alue, että saataisiin tarpeeksi henkilöresursseja eriytetyn päivystyksen järjestämiseen. Tällöin hoidon saaminen hidastuisi ja asiakkaiden matka päivystävän eläinlääkäriin vastaanotolle suurensi kohtuuttomasti. Koska tuotantotilojen määrä alueella on vähäinen ja vähenee jatkuvasti, ei eriytettyä päivystystä nähdä tarpeellisena. Lisäksi päivystysaikana hoidettavien eläinten määrä on sellainen, että eriytetty päivystys ei ole tarkoituksen mukainen. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon alueella eriytetty päivystys ei parantaisi hoitoon pääsyä.

2.6.1 Päivystyksen järjestämistä koskeva yhteistoimintavelvoite

Eläinlääkintähuoltolain 11 § mukaan virka-ajan ulkopuolella tarvittavaa kiireellistä eläinlääkäriapua varten tulee järjestää päivystyspalvelu yhteistoiminnassa järjestäjien kesken yhtä tai useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella. Päivystysalueelle on järjestettävä keskitetty palvelu yhteydenottoja varten.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto huolehtii päivystyspalvelusta kiireellisen eläinlääkäriavun antamiseksi omalla yhteistoiminta-alueellaan. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella on käytössä keskitetty yhteydenottopalvelu päivystysaikaan numerossa 020 692 699. Päivystysaikaan eläinlääkärien virkanumeroissa on vastaajaviesti, joka ohjaa soittamaan päivystysnumeroon. Päivystävä eläinlääkäriin liittyy yhteydenottopalveluun ennen päivystyksen alkua. Keskitetty yhteydenottopalvelu on maksuton. Virka-aikaan keskitettyä yhteydenottopalvelua ei ole. Tarvittaessa yhteydenottopalvelusta voidaan antaa hoitoon liittyvää neuvontaa ja ohjata kiireettömässä tapauksessa asiakas virka-aikana annettaviin palveluihin. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollossa yhteydenottopalveluun vastaamisesta huolehtii kunnaneläinlääkäri.

2.7 Eläinterveyskäynnit

Eläinlääkintähuoltolain 8 §:n mukaan järjestämisvastuun piiriin kuuluvat eläinterveyskäynnit, joista säädetään tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 ("eläinterveysäännöstö") 25 artiklassa. Eläinterveyskäynntejä tulee järjestää kaikille muille eläimille paitsi lemmikkieläimille.

Vastuu eläinterveyskäynnin tilaamisesta on toimijalla. Toimija tilaa käynnin itse valitsemaltaan eläinlääkäriltä ja myös vastaa käynnin aiheuttamista kustannuksista. Toimija voi vapaasti valita eläinlääkärin, jolta hän tilaa eläinterveyskäynnin. Eläinterveyskäynnin voi siis tehdä myös yksityinen eläinlääkäri.

Eläinterveyskäynnit ovat luonteeltaan neuvontaan painottuvia ja erityisesti käynneillä käsitellään bioturvaan ja tarttuvien eläintautien torjuntaan liittyviä asioita. Käyntien sisällöstä ja käyntitiheydestä ei ole tarkasti säädetty. Käynti suunnitellaan eläinlajin, eläintenpitomuodon ja toimijan tarpeiden pohjalta. Eläinterveyskäynnin voi yhdistää muuhun eläinlääkärin ennaltaehkäisevään terveydenhoitoon painottuvaan käyntiin pitopaikassa, ja se on mahdollista yhdistää myös valtakunnallisen terveydenhuolto-ohjelman mukaiseen käyntiin.

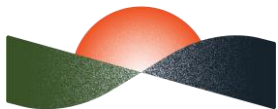
2.8 Terveydenhuoltokäynnit ja -suunnitelmat

Tuotantoeläinten terveydenhuolto ylläpitää ja edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä lisää osaltaan elintarviketurvallisuutta. Toimivan terveydenhuoltojärjestelmän avulla voidaan tehokkaasti ehkäistä ja seurata tarttuvien tautien sekä tuotantosairauksien esiintymistä tiloilla. Terveydenhuollon piirissä tehtävä elinkeinon ja viranomaisten yhteistyö täydentää viranomastoimenpiteitä eläintautien torjunnassa. Tavoitteena on, että terveydenhuollon piiriin kuuluvilla tiloilla eläimet voivat hyvin, lääkkeiden käyttö on hallittua eikä lääkkeitä käytetä korjaamaan olosuhdeongelmia.

Eläinlääkintähuoltolain 8 §:n mukaan järjestämisvastuun piiriin kuuluvat elintarviketuotantoa varten pidettävien eläinten pitopaikoissa tehtävät terveydenhuoltokäynnit ja terveydenhuoltosuunnitelmat. Terveydenhuoltokäynntejä tekevän eläinlääkärin ei tarvitse olla virkaeläinlääkäri. Eläinten omistaja voi siten halutessaan käyttää muunkin kuin kunnaneläinlääkärin palveluja terveydenhuoltoon.

Valtakunnallinen eläinten terveydenhuolto-ohjelma on määritelty eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014) 6 §:ssä. Valtakunnallisia terveydenhuolto-ohjelmia on tällä hetkellä kaksi; NASEVA naudoille ja SIKAVA sioille. Eläinten Terveys ETT vastaa näiden ohjelmien toiminnasta. Nautojen ja sikojen lisäksi terveydenhuolto toteutetaan myös muille kotieläimille. Järjestäjän on tarvittaessa järjestettävä eläinlääkäripalveluita terveydenhuoltokäynntejä ja -sopimuksia varten kaikille elintarvike-eläinlajeille riippumatta siitä, onko niiden terveydenhuollolle valtakunnallinen ohjelma vai ei.

Tunturi-Lapissa sikaloita ei ole, joten Sikava-järjestelmä ei ole toimialueella käytössä. Nautatiloilla on käytössä Naseva. Tunturi-Lapin eläinlääkärien kanssa tehtyjä terveydenhuoltosopimuksia kaikista nautatiloista on arviolta 75 %. Terveydenhuolto tehdään myös porojen ja vetokoirien kanssa, mutta näihin ei ole terveydenhuolto-ohjelmaa. Tunturi-Lapin alueella kunnaneläinlääkärit vastaavat pääasiassa terveydenhuollon tarjoamisesta.

2.8.1 Terveydenhuoltopalvelujen kysyntä

Terveydenhuoltopalvelujen kysyntään vaikuttavat maatilojen tuotantosopimukset, joissa yhtenä ehtona on terveydenhuoltosopimuksen solmiminen eläinlääkäriin kanssa ja sopimuksen velvoittamien terveydenhuoltokäyntien tekeminen ajallaan ja sovituissa laajuudessa. Tuotantosopimukset ovat usein tiloille taloudellisesti merkittäviä ja niiden rikkomisesta voi seurata merkittäviä taloudellisia sanktioita.

Resurssitarvetta lisää lääkkeiden varalle luovuttamisen edellyttämät tiheämmin tehtävät terveydenhuoltokäynnit. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 17/14 liitteen 4 luvussa 3 on säädetty terveydenhuoltokäyntien vähimmäistiheydestä nautojen ja sikojen pitopaikoissa ja saman asetuksen liitteen 3 luvussa 4 on säädetty lääkkeiden luovutuksen ehdoista ja vähimmäiskäyntitiheyksistä, kun lääkkeitä luovutetaan turkiseläinten, viljeltyjen kalojen tai siipikarjan omistajalle tai haltijalle.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon alueella maatilojen määrä on vähentynyt viime vuosina huomattavasti. Vaikka lisääntynyt lääkkeiden luovuttaminen tihentää terveydenhuoltokäyntejä, niin terveydenhuollon vaatiman resurssin ei nähdä alueella kasvavan.

2.9 Järjestämisvastuuta täydentävät eläinlääkäripalvelut

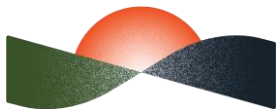
Kunnat voivat eläinlääkintähuoltolain 17 § mukaan tarjota markkinoillakin tarjolla olevia järjestämisvastuuta täydentäviä palveluita yhtiöittämättä, mutta vain sisältönsä ja mitoituksensa osalta rajatusti ja oikeasuhtaisesti ottaen huomioon julkisen eläinlääkintähuollon perustehtävä sekä yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien asema. Palvelut eivät saa olla erikoiseläinlääkinnän taseisia ja ne on hinnoiteltava markkinaperusteisesti.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon alueella pitkät välimatkat voivat aiheuttaa eläinsuojelullisen ongelman ja hidastaa asianmukaisen hoidon aloittamisen. Alueella toimii myös huomattava määrä vetokoiratarhoja ja osa täydentävistä palveluista toimii osana vetokoiratarhojen terveydenhuoltotyötä, jota olisi hyvin hankala saada toteutettu ilman alueella tarjottavaa palvelua. Täydentävien palveluiden tarjoamisella on vaikutusta myös kunnallisen eläinlääkäriin työn mielekkyyteen ja kiinnostavuuteen. Täydentävillä palveluilla varmistetaan näin ollen osaltaan palvelutuotannon kokonaisuuden ylläpitämistä sekä muiden eläinlääkintähuoltolaissa järjestäjälle säädettyjen tehtävien asianmukaisen hoidon turvaamista.

Alueellisen markkinatilanteen kartoituksessa selviteltiin myös täydentävien palveluiden saatavuutta. Vastauksen perusteella alueella on tarjolla täydentäviä palveluita lemmikki- ja harraste-eläimille vähäinen määrä yksityisen palveluntarjoajan toimesta, palvelut eivät kata koko yhteistoiminta-aluetta ja niitä ei ole aina saatavilla. Tarjolla olevaa palvelua ei ole riittävästi turvamaan kiireellistä hoitoa lemmikki- ja harraste-eläimille.

Täydentävinä palveluina tarjotaan seuraavat toimenpiteet:

- 1) Röntgen- ja ultraäänikuvantamistutkimukset.
- 2) Leikkaushoito 8 §:n mukaisia kohtia 9, 12 ja 13 laajemmin, mukaan lukien lemmikki- ja harraste-eläinten ihokirurgia ja vatsaontelokirurgia. Tähän sisältyy hätäleikkaukset, kuten esimerkiksi sektio, torsio, vierasesineleikkaus ja märkäkohtuleikkaus, ja kiireettömät leikkaukset, kuten sterilisaatio koiralle, piilokivesleikkaus,

maitorauhaskasvainten poistot, ihomuutosten poistot sekä tyräleikkaukset. Leikkauspäätös tehdään tapauskohtaisesti leikkauksen vaativuustaso ja potilaan yleiskunto huomioon ottaen.

- 3) Veri- ja virtsa-analyysit 8 § kohtaa 10 laajemmin. Analysointi on tarpeen eläimen sairauden syyn selvittämiseksi ja hoitotarpeen arvioimiseksi.
- 4) Lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset sekä tavallisimpien lisääntymisongelmien hoito. Tällaisiin kuuluvat esim. hevosten ja koirien kuvantamalla tehdyt tiineystarkastukset.
- 5) Perustasoinen sairauden hoito myös muille kuin tuotantoeläimille.
- 6) Koiran ja kissan terveydentilan hoidon kannalta tarvittavien kuukausittaisten pistoshoidojen antaminen. Pistoshoidot ovat olennainen osa kroonisista sairauksista kärsivien koirien ja kissojen terveydentilan ylläpitämistä ja niiden antamatta jättäminen voi aiheuttaa eläinsuojelullisen ongelman.
- 7) Hampaiden poistot tapauskohtaisesti harkittuna. Kirurgisia hampaiden poistoja ei tehdä.

2.10 Eläinlääkäripalvelujen hinnoittelu

2.10.1 Kunnaneläinlääkärin perimät palkkiot ja korvaukset

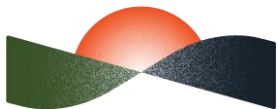
Kunnaneläinlääkärit perivät tarjoamistaan eläinlääkäripalveluista virkaehtosopimuksessa määrätyn palkkion, johon sisältyvät käynti- tai vastaanottopalkkio ja erilliset palkkiot suoritetuista toimenpiteistä, sekä matkakustannustensa korvaus. Lisäksi kunnaneläinlääkärit perivät korvauksen käyttämistään lääkkeistä ja tarvikkeista aiheutuneista kustannuksista. Jos eläinlääkärillä on omia laitteita käytössä, voi eläinlääkäri periä korvauksen niiden käytöstä.

Järjestäjällä on mahdollisuus subventoida järjestämisvastuuseen kuuluvien pitopaikoissa tarjottavien palveluiden käyntipalkkioita ja matkakustannuskorvauksia. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto subventoi järjestämisvastuuseen kuuluvien pitopaikoissa tarjottavien palveluiden käyntipalkkioita ja matkakustannuskorvauksia. Subvention tarkoituksena on tasoittaa eläinten pitopaikan sijainnista aiheutuvia kuluja. Eläinlääkärit perivät subvention osuuden suoraan Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollolta. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella subvention omavastuuosuus käyntimaksusta on 35 € ja matkakuluista 17 €. Arvonlisäveronosuutta ei subventoida. Subventiot koskevat tuotantoeläimiä sekä hevosia kiireellistä hoitoa vaativissa sairastapauksissa. Alueella on pitkät maantieteelliset etäisyydet, joten subventioita katsotaan tarpeelliseksi niin kuntalaisten yhdenvertaisuuden kannalta kuin eläinsuojelullisista syistäkin.

2.10.2 Järjestäjän perimät maksut järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista

Eläinlääkintähuoltolain 15 §:n mukaan järjestäjän tulee periä itse tuottamistaan, järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista kotieläimen omistajalta tai haltijalta maksu silloin, kun kotieläintä hoidetaan eläinlääkärin vastaanotolla. Maksun tulee olla palvelujen käyttäjien kannalta kohtuullinen eikä se voi ylittää palvelun tuottamisesta aiheutuneita kustannuksia.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollossa on käytössä 3 € ja 10 € klinikkamaksu. 3 € klinikkamaksu otetaan silloin, kun käynti kuuluu pistos- ja lääkityssarjojen käyntimaksun alle.

Muita käyntejä koskee 10 € klinikkamaksu. Lisäksi Tunturi-Lapissa on käytössä röntgenlaitemaksu, joka on 42 € kuvattavaa eläintä kohden. Kaikki hinnat sisältävät arvonlisäveron.

Keskitetty yhteydenotto puhelimitse on asiakkaille maksutonta.

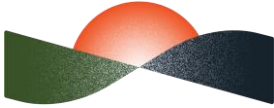
2.10.3 Muiden kuin järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Jos järjestäjä tuottaa muita kuin eläinlääkintähuoltolain 9 §:n mukaisia palveluja, tulee asiakkaan maksama kokonaishinta olla markkinaperusteinen, ja sen tulee vähintään kattaa palveluun liittyvät kustannukset. Näiden palveluiden osalta on määritelty markkinaperusteinen tuntihinta, joka on 56 €. Markkinaperusteinen hinta on laskettu jakamalla eläinlääkäripalvelujen kustannukset vuotuisten työtuntien määrällä. Eläinlääkäripalveluiden kustannuksista on poistettu sellaiset kustannukset, jotka eivät koske täydentävien palveluiden järjestämistä. Hallinnon kuluista eläinlääkäripalveluiden osuus on lisätty kustannuksiin. Maksu veloitetaan asiakkaalta käytetyn ajan mukaan 15 minuutin tarkkuudella, jolloin minimiveloitus on 14€. Joillekin perustoimenpiteille on arvioitu keskimääräinen aika, jonka ne yleensä vievät. Tämä hinta ilmoitetaan asiakashinnastossa ja veloitetaan asiakkaalta riippumatta toimenpiteen todellisesta kestosta.

2.11 Julkisin varoin tuettuja eläinlääkäripalveluita koskeva avoimuus- ja raportointivelvollisuus

Eläinlääkintähuoltolain 33 §:n mukaan järjestämisvastuuseen kuuluvien julkisin varoin tuettujen eläinlääkäripalvelujen tuottajaan sovelletaan, mitä eräitä yrityksiä koskevasta taloudellisen toiminnan avoimuus- ja tiedonantovelvollisuudesta annetussa laissa (19/2003) säädetään eräiden yritysten velvollisuudesta pitää erillistä kirjanpitoa tai laatia eriyttämislaskelma yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista, erilliskirjanpitoon liittyvästä avoimuusvelvollisuudesta, tietojen säilyttämisestä ja kokoamisesta sekä ministeriön ja muiden viranomaisten tiedonsaanti- ja tiedonanto-oikeuksista. Julkisin varoin tuotettujen eläinlääkäripalvelujen järjestäjää koskee velvoite eriyttämislaskelman laatimisesta. Laskelma laaditaan kultakin tilikaudelta ja siitä tulee ilmetä eläinlääkäripalveluiden tuotot ja kulut. Eriyttämislaskelmaan tulee sisällyttää tuottoina kaikki järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista kertyneet tuotot. Näistä tuotoista vähennetään vastaavasti kaikki palvelujen tuottamisesta aiheutuvat kulut sekä palvelutoimintaan kohdistettavissa oleva osa kiinteistä kuluista.

Eläinlääkintähuoltolain 33 §:n mukaan järjestäjän tulee koota ja kuvata tiedot palkkioista, joista kunnaneläinlääkärit ovat perineet järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista, vähennettyinä palkkioiden hankkimiseen kohdistuvilla kuluilla. Tuotot tarkoittavat eläinlääkäreiden perimiä käynti-, vastaanotto- ja toimenpidepalkkioita järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista. Mikäli samalla käynnillä on tuotettu sekä järjestämisvastuuseen kuuluvia että täydentäviä palveluita, käynti- tai vastaanottopalkkio sisällytetään järjestämisvastuun kuluihin. Mikäli koko käynti on ollut täydentävää palvelua terveelle eläimelle, käynti- tai vastaanottopalkkiota ei sisällytetä raporttiin. Laskelmaan ei sisällytetä korvauksia esim. lääkkeitä ja tarvikkeista tai matkakustannusten korvauksia. Kunnaneläinlääkäreiden palkkioita koskevat tiedot säilytetään 10 vuoden ajan virallisessa asiakirja-arkistossa.

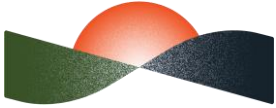
Eläinlääkintähuoltolain (285/2023) järjestämisvastuuseen kuuluvia, eläinlääkintähuoltolain 8 §:ssä tarkoitettuja palveluja pidetään SGEI-palveluina (Services of General Economic Interest) eli yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvinä palveluina. SGEI-palveluista on toimitettava kertomus (SGEI-raportti) Euroopan komissiolle kahden vuoden välein. SGEI-raportti toimitetaan pdf-tiedostona MMM:n kirjaamoon. Kunnaneläinlääkärien palkkioita ei sisällytetä maa- ja metsätalousministeriölle toimitettavaan SGEI-raporttiin. SGEI-raportti toimitetaan ensimmäisen kerran vuosia 2026 ja 2027 koskevana.

2.12 Eläinlääkäripalveluiden valvonta

Ruokavirasto valvoo järjestäjän vastuulle kuuluvien eläinlääkäripalveluiden järjestämisvelvollisuuden toteutumista. Valvontaa toteutetaan arvioimalla järjestäjän suunnitelmat ja seurantaraportit, arviointi- ja ohjauksen yhteydessä sekä ilmoitusten, kanteluiden tai muusta syytä aiheutuvien epäilyjen takia. Ruokavirasto voi antaa valvonnan tulosten perusteella järjestäjälle neuvoja, ohjeita, kehotuksia tai määräyksiä.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto valvoo järjestäjien tarjoamien eläinlääkäripalveluiden vaikutusta kilpailu- ja markkinatilanteeseen.

Ruokavirasto valvoo kaikkien järjestäjän tuottamien eläinlääkäripalvelujen eläinlääketieteellistä asianmukaisuutta sekä sisällön ja laadun lainmukaisuutta vastaavasti kuin yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien osalta tehdään. Tämä valvonta tehdään pääosin ilmoitusten, kanteluiden tai muista syyistä aiheutuvien epäilyjen perusteella. Valvonta toteutetaan useimmiten selvityspyyntöinä ja asiakirjavalvontana, mutta tarvittaessa voidaan tarkastaa vastaanottotilat. Eläinlääkäripalveluiden valvonnan yhteydessä toteutetaan usein myös yksittäisten eläinlääkärien valvontaa eläinlääkäriin ammatinharjoittamisesta annetun lain mukaisesti. Myös järjestämisvelvollisuuden toteutumista voidaan valvoa eläinlääkäripalveluiden eläinlääketieteellisen asianmukaisuuden valvonnan yhteydessä.

3. VALVONTATEHTÄVIEN JÄRJESTÄMINEN

Eläinlääkintähuoltolain 6 §:n mukaan järjestäjän on laadittava suunnitelma eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitettua eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Eläinlääkintähuoltolain 20 §:n mukaan järjestäjän on huolehdittava eläintautilaissa, eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa laissa, eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa, eläinten kuljetuksesta annetussa laissa, eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa sekä eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa kunnaneläinlääkärille säädettyjen tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisten ja valtakunnallisten valvontaa koskevien suunnitelmien mukaisesti. Eläinlääkintähuoltolain 21 §:n mukaan järjestäjän on huolehdittava edellä mainittujen valvontatehtävien hoidossa jatkuvasti tarvittavien toimitilojen ja työvälineiden järjestämisestä sekä työvälineiden käytössä tarvittavasta osaamisesta.

Virkatehtävät virka-ajan ulkopuolella

Järjestäjällä ei ole velvollisuutta järjestää erillistä päivystystä virkatehtävien hoitoa varten. Uuden eläinlääkintähuoltolain 7 §:n mukaisesti kaikkiin kunnaneläinlääkäriin virkoihin on sisällyttävä ainakin ajoittain eläintautilain ja eläinten hyvinvointilain mukaisia virkatehtäviä. Mikäli kunnassa on päivystysaikana virassa oleva kunnaneläinlääkäri, kuuluvat tälle päivystysaikaiset virkatehtävät. Eläinten hyvinvointilain nojalla poliisi on aina toimivaltainen viranomaisena.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon alueella päivystävä eläinlääkäri on virkasuhteinen eli hänelle kuuluu päivystysaikaiset virkatehtävät.

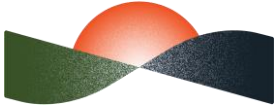
3.1 Yhteistyö ja viestintä

Eläintautilaissa ja eläinten hyvinvointilaissa on säännöksiä eri viranomaisten velvollisuuksista ilmoituksiin ja yhteistyöhön. Viranomaisen toiminnan julkisuudesta ja tiedottamisesta säädetään valvonta-asetuksessa (EU 2017/625) ja julkisuuslaissa (621/1999). Yleisöllä on oikeus tutustua toimivaltaisten viranomaisten valvontatoimia ja niiden tehokkuutta koskeviin tietoihin sekä valvontaraportteihin. Hallintolaki edellyttää, että viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollossa noudatetaan eläinten hyvinvointilain ja eläintautilain mukaisia säännöksiä velvollisuuksista viestintään ja yhteistyöhön.

Tietopyyntöihin pyritään vastaamaan kahden viikon kuluessa mahdollisuuksien mukaan.

Sodankylän kunnan viestinnän toimintaohjeen mukaan toimialajohtaja vastaa toimialansa ulkoisesta viestinnästä eli Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon kohdalla Sodankylän kunnan tekninen johtaja on vastuussa ympäristöterveydenhuoltoon koskevasta viestinnästä. Viestinnässä ympäristöterveyspäällikkö on teknisen johtajan tukena eläinlääkintähuoltoon koskevan substanssiosaamisen viestinnässä ja myös muut viranhaltijat auttavat viestinnässä

tarvittaessa. Ulkoiseen viestintään voidaan käyttää hyväksi kuntien tiedostuskanavia (some-alustat, internet-sivut) sekä paikallista mediaa. Sisäinen viestintä hoidetaan pääasiassa sähköpostilistojen avulla ja Microsoft Teams-alustan avulla. Terveystarkastajilla ja eläinlääkäreillä on omat sähköpostilistansa ja molempia listoja käyttämällä saavutetaan kaikki yksikön työntekijät. Eläinlääkäreillä on myös yhteinen verkkoasema, jonka kautta voidaan jakaa dokumentteja.

Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus

Monessa valvontatilanteessa saatetaan tarvita useamman viranomaisen yhteistyötä. Esimerkiksi eläinten hyvinvoinnin valvonnassa poliisin ja kunnan valvontaviranomaisen yhteistyö ja zoonoositapausten yhteydessä eläinlääkintähuollon ja terveydenhuollon yhteistyö on erittäin tärkeää.

Yhteydenpito Lapin aluehallintovirastoon on ollut tiivistä ja erityisesti valvontaeläinlääkäri on tehnyt viranomaisyhteistyötä Lapin aluehallintoviraston läänineläinlääkärien kanssa. Läänineläinlääkärien virat siirtyivät Ruokaviraston alle ja tavoitteena on samanlainen tiivis yhteistyö Ruokaviraston valtioneinäinlääkärien kanssa. Lisäksi tehdään yhteistyötä kunnan muiden viranhaltijoiden kanssa sekä ollaan yhteydessä muiden ympäristöterveydenhuollon alueiden viranhaltijoihin. Yhteistyötä tehdään lisäksi eri toimijoiden ja etujärjestöjen kuten poliisin, tullin, hyvinvointialueen, Tukesin, Lupa- ja valvontaviraston (LVV), Elinvoimakeskusten ja Suomen Eläinsuojelu Yhdistyksen kanssa. Valvontaeläinlääkäri tekee toisinaan tarkastuksia yhdessä muiden eläinlääkärien, terveystarkastajien, valtioneinäinlääkärien, poliisin, Tukesin, Elinvoimakeskuksen viranhaltijoiden sekä ympäristötarkastajien kanssa.

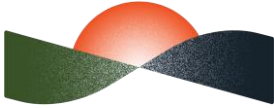
Häiriötilanneviestintä

Ruokamyrkytys- tai vesivälitteisen epidemian ollessa kyseessä noudatetaan Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelman viestinnän ohjetta.

3.2 Valvontatehtävistä perittävät maksut

Valtio on sitoutunut hankkimaan kunnilta eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää viranomaisvalvontaa. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan liittyvistä maksuista ja korvauksista on säädetty eläinlääkintähuoltolain 4. luvussa ja eläinlääkintähuoltoasetuksen (351/2025) 3 §:ssä. Eläinlääkintähuoltolain 22 §:n mukaan valtion varoista maksetaan järjestäjälle korvaus 20 §:n 2 momentissa tarkoitettujen valvontatehtävien suorittamisesta.

Eläintautilakiin, sivutuotelakiin ja eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annettuun lakiin, eläinten kuljetuksesta annettuun lakiin ja eläinten hyvinvoinnista annettuun lakiin perustuvista kunnaneläinlääkäriin maksullisista suoritteista säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (973/2024) kunnaneläinlääkäriin maksullisista suoritteista. Toimijalle maksullisia valvontasuoritteita ovat tietyt eläintauteihin liittyvät valvontatehtävät, kuten kunnaneläinlääkäriin tarkastuskäynnin perusteella antamat terveystodistukset ja eläintautisäännösten noudattamatta jättämisestä johtuvat ylimääräiset tarkastukset. Myös osa sivutuotevalvonnasta on toimijoille maksullista. Eläinten hyvinvointilain mukaiset maksut on otettu käyttöön vuonna 2025. Eläinten hyvinvointilain 114 §:n mukaan valvontaviranomainen perii maksun valvontatoimista, jotka koskevat hyvinvointilain 50, 57, 58, 60 ja 61 §:ssä tarkoitettua toiminnassa todettuja puutteita tai epäkohtia sekä maksun valvontatoimista, jotka koskevat muuta eläintenpitoa, jos muun eläintenpidon valvonnassa todetaan, että annettua määräystä

tai kieltoa ei ole noudatettu. Maksut peritään valtiolle kunnaneläinlääkärin tekemän laskutuspyynnön perusteella.

3.3 Eläinten terveyden valvonta

Eläintautien vastustamisesta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/429 (ns. eläinterveyssäännöstä) ja sen nojalla annetuissa delegoiduissa asetuksissa ja täytäntöönpanonasetuksissa sekä kansallisessa eläintautilaissa 76/2021 ja sen nojalla annetuissa asetuksissa.

Eläinterveysviranomaisen tekemään tarkastukseen tai tutkimukseen, joka liittyy eläinterveyttä koskevien säädösten noudattamisen valvontaan, sovelletaan, mitä valvonta-asetuksessa (EU 625/2017) säädetään virallisesta valvonnasta.

3.3.1 Eläintautien torjunta ja eläintautivalmius

Eläintautilain 69 §:n mukaan kunnaneläinlääkäri toteuttaa eläintautien vastustamista sekä valvoo eläinterveyttä koskevien säädösten sekä niiden nojalla tehtyjen päätösten noudattamista toimialueellaan.

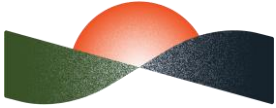
Epäily tarttuvan eläintaudin esiintymisestä syntyy yleensä joko pitopaikassa eläimen tai eläinryhmän kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella tai näytteen tutkimuksen yhteydessä laboratoriossa. Kunnaneläinlääkärin on viipymättä tutkittava eläin, jossa epäillään lainsäädännön nojalla vastustettavaa tai uutta eläintautia ja arvioitava, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Päätöksen lisänäytteiden ottamisesta voi tehdä myös Ruokavirasto.

Jos kyseessä on virallinen eläintautiepäily tai lainsäädännön nojalla vastustettava tai uusi eläintauti on todettu, Ruokavirasto antaa pitopaikalle päätöksen taudin leviämisen estämiseksi. Kiireellisessä tilanteessa, jossa välittömät toimenpiteet ovat tarpeen eläintaudin leviämisen estämiseksi, eikä Ruokavirasto ole vielä ryhtynyt asiassa toimenpiteisiin, kunnaneläinlääkäri voi tehdä väliaikaisesti voimassa olevan päätöksen. Päätös on välittömästi alistettava Ruokaviraston ratkaistavaksi. A–c-luokan taudin, uuden taudin sekä muun torjuttavan ja valvottavan eläintaudin taudinpurkauksissa Ruokavirasto johtaa eläintaudin torjuntaa ja sen leviämisen estämistä. Kunnaneläinlääkäri huolehtii taudintorjuntapäätösten täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

Ruokavirasto voi tarvittaessa määrätä kunnaneläinlääkärin suorittamaan erikseen määritellyjä eläintautilaissa kunnaneläinlääkärille säädettyjä tehtäviä tämän toimialueen ulkopuolella, jos kyseessä on a–c-luokan tauti, uusi tauti tai muu torjuttava eläintauti taikka jos valvottavaa eläintautia esiintyy poikkeuksellisen laajasti.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella eläintautivastuksen toteutumisesta vastaa valvontaeläinlääkäri. Kunnaneläinlääkärit osallistuvat tarvittaessa eläintautivastuksen toteuttamiseen.

Tunturi-Lapin alueella on hyvin vähän siipikarjan tai sikojen pitopaikkoja. Turkistarhoja alueella ei ole. Näistä syistä johtuen tällä hetkellä suurimpina eläintautiriskeinä ovat afrikkalainen

sikarutto ja lintuinflussa eivät vaikuta alueella niin paljon kuin muualla Suomessa. Alueella tehdään kuitenkin siipikarjan ja sikojen ulkonapitokiellon valvontaa. Toiminta-alueella on neljä luonnonravintolammikkoa, joiden valvonta kuuluu lammikoiden kirjanpitopaikkakunnalle, eivätkä siten ole Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon valvonnassa. Tunturi-Lapin alueella porojen määrä on merkittävä ja siten porojen tarttuvat taudit kuten CWD huomioidaan eläinlääkintähuollon järjestämisessä.

Eläintautitilanteessa valvontaeläinlääkäri ja kunnaneläinlääkärit toimivat ensisijaisesti taudintorjunnassa ja muissa työtehtävissä priorisoidaan kiireelliset, päivystysluonteiset potilaat.

Valvontaeläinlääkäri toimii Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon alueella valmiuseläinlääkärinä. Valmiuseläinlääkärit saavat lisäkoulutusta erityisesti a-luokan eläintautien vastustustyöhön. Valmiuseläinlääkärien osaamista hyödynnetään eläintautitapauksissa ja he osallistuvat eläintautien torjuntatyöhön. Ruokavirasto järjestää valmiuseläinlääkäreille vuosittaisen kansallisen koulutuspäivän (ns. Valmiuspäivä) ja lisäksi alueellista valmiuskoulutusta. Jokaisella valmiuseläinlääkärillä pitää olla mahdollisuus osallistua Ruokaviraston järjestämään valmiuskoulutukseen vuosittain.

3.3.2 Eläintautien ilmoittaminen

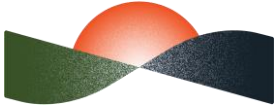
Eläintutilain 20 §:n mukaan, jos eläinlääkäri epäilee tai toteaa eläimellä olevan luetteloitu tai uusi tauti taikka muu ilmoitettava eläintauti, hänen on ilmoitettava asiasta eläinterveysviranomaiselle. Eläintutilain 22 §:n mukaan, jos kunnaneläinlääkäri epäilee tai toteaa eläimellä olevan luetteloitu tauti, uusi tauti tai muu ilmoitettava eläintauti taikka jos hän vastaanottaa 19 tai 20 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen, hänen on ilmoitettava asiasta Ruokavirastolle.

Eläinterveysviranomaisen on ilmoitettava asianomaiselle hyvinvointialueen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille sellaisista eläintaudeista, joista voi aiheutua vaaraa ihmisten terveydelle.

Yksityisen eläinlääkärin on tehtävä ilmoitus kunnaneläinlääkärille tai Ruokavirastoon välittömästi, jos ilmoitus koskee a-luokan tautia, ja heti, kun se on käytännössä mahdollista, jos ilmoitus koskee muuta luetteloitua tautia, uutta tautia tai muuta torjuttavaa tai valvottavaa eläintautia. Kunnaneläinlääkärin on tehtävä ilmoitus Ruokavirastoon viipymättä, jos ilmoitus koskee luetteloitua tautia, uutta tautia tai muuta torjuttavaa eläintautia. Valvottavista ja asetuksen 325/2021 5 §:ssä luetelluista eläintaudeista on ilmoitettava seuraavana arkipäivänä. Muista ilmoitettavista eläintaudeista yksityiseläinlääkäri ilmoittaa kuukauden kuluessa ja kunnaneläinlääkäri kuukausiyhteenvedossa. Ilmoitus tartuntataudeista vastaavalle lääkärille on tehtävä viimeistään seuraavana arkipäivänä, ja jos kysymys on raivotaudista tai pernarutosta, ilmoitus on tehtävä viipymättä. Ilmoituksen tekee kunnaneläinlääkäri tai Ruokavirasto erikseen sovitun mukaisesti.

Kuukausiyhteenvedo

Kunnaneläinlääkärin on toimitettava kuukausiyhteenvedo alueellaan todetuista eläintaudeista Ruokavirastoon kuukausittain seuraavan kuun 15. päivään mennessä. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollossa jokainen eläinlääkäri huolehtii kuukausiyhteenvedon toimittamisesta aluehallintovirastoon itse. Eläinlääkärit käyttävät kuukausiyhteenvedon ilmoittamisessa valmista lomakepohjaa. Kuukausiyhteenvedo tulee toimittaa aluehallintovirastoon seuraavaan kuun 15. päivään mennessä.

3.3.3 Eläintauteja tutkivat laboratoriot

Viranomaisvalvonnan ja muiden viranomaistomien yhteydessä otettujen näytteiden tutkimukset on suoritettava Ruokavirastossa tai Ruokaviraston nimeämässä virallisessa laboratoriossa. A–c-luokan taudin tai muun torjuttavan tai valvottavan eläintaudin varalta otettuja muita kuin viranomaisnäytteitä (diagnostiset näytteet, omavalvontanäytteet) saadaan tutkia vain Ruokavirastossa, virallisessa laboratoriossa, toisen jäsenvaltion virallisessa laboratoriossa tai Ruokaviraston nimeämässä omavalvontalaboratoriossa.

Eläintautilain 20 §:n mukainen ilmoitusvelvollisuus koskee myös laboratorioita. Laboratorion on ilmoitettava kaikista luetteloidun tai uuden taudin taikka muun ilmoitettavan eläintaudin epäilyistä tai todetuista tapauksista riippumatta siitä, onko näyte lähetetty tutkittavaksi kyseessä olevan taudin varalta tai muusta syystä. Ilmoitus tehdään kunnaneläinlääkärille tai Ruokavirastolle.

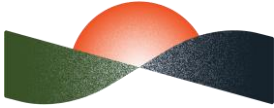
3.3.4 Pakollinen zoonoosivalvonta ja vapaaehtoinen Maedi-visna/CAE-terveysvalvonta

Munintakana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja nautaeläimiä sperman keräysasemalle toimittavia, raakamaitoa tuottavia nautojen pitopaikkoja sekä nautojen ja sikojen pitopaikkoja, joissa on sperman keräysaseman toimintaa liittyvä karanteenitila, koskee pakollinen salmonellavalvonta. Pakollisen salmonellavalvonnan toteuttaminen on Euroopan lainsäädännöstä tuleva velvoite ja sillä varmistetaan Suomen erityistakuiden säilyminen. Pitopaikat, joita vapaaehtoinen terveysvalvonta koskee, jaetaan terveysluokkiin sen mukaan, kuinka suurella todennäköisyydellä niissä ei esiinny eläintautia, jota valvotaan. Pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen terveysvalvontaan lampaiden ja vuohien maedi-visnan/CAEn tai kalojen BKD:n varalta.

Pakolliseen salmonellavalvontaan ja vapaaehtoiseen terveysvalvontaan voi kuulua säännöllisiä tarkastuskäyntejä ja säännöllistä näytteenottoa tai näytteenoton toteutumisen valvontaa. Pitopaikkaan tehtävien tarkastuskäyntien toteutus ja tiheys riippuvat salmonellavalvonnan ja terveysvalvonnan ehdoista, pidettävästä eläinlajista, eläintenpidon tarkoituksesta tai pitopaikan eläinten terveysluokasta. Vapaaehtoiseen terveysvalvontaan on liityttävä erikseen, lähettämällä ilmoitus Ruokavirastoon. Ruokavirasto antaa vapaaehtoiseen terveysvalvontaan kuuluvalla pitopaikalla terveysluokitusta koskevan päätöksen. Pakolliseen salmonellavalvontaan kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 316/2021 3 §:n mukaiset pitopaikat ilman erillistä liittymisilmoitusta. Pakolliseen salmonellavalvontaan kuuluville pitopaikoille ei anneta terveysluokitusta.

Kunnaneläinlääkäri huolehtii vapaaehtoiseen terveysvalvontaan kuuluvien pitopaikkojen tarkastuskäyntien toteuttamisesta. Pakollisen salmonellavalvonnan osalta kunnaneläinlääkäri luetteloi salmonellavalvontaan kuuluvat siipikarjan pitopaikat, seuraa toimijan toteuttaman näytteenoton säädöstenmukaisuutta ja hallinnoi parvista toimitettuja saapumisilmoituksia sekä huolehtii pakolliseen salmonellavalvontaan liittyvien tarkastuskäyntien toteutumisesta. Kunnaneläinlääkäri raportoi salmonella- ja terveysvalvonnasta saadut tiedot Ruokavirastolle. Toimija vastaa pakollisen salmonellavalvonnan ja vapaaehtoisen terveysvalvonnan kustannuksista.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon alueella on kaksi vapaaehtoiseen lampaiden maedi-visna-terveysvalvontaan kuuluvaa tilaa ja yksi salmonellavalvontaan kuuluva tila.

Terveysvalvontaan liittyviä tarkastuskäyntejä ja näytteenottokäyntejä tekevät pääasiassa valvontaeläinlääkäri ja Sodankylän kunnaneläinlääkärit.

3.3.5 Vesiviljelylaitosten valvonta, eläintautien seuranta ja vapaaehtoinen BKD-taudin terveysvalvonta

Vesiviljelypitopaikoille, joiden toimintaan liittyy vähäistä merkittävämpi eläintautien leviämiskäsi, edellytetään Ruokaviraston hyväksyntä. Hyväksynnän saaneissa pitopaikoissa toteutetaan valvonta-asetuksen ((EU) 2017/625) mukaista riskiperusteista valvontaa ja eläinterveys säännösten ((EU) 2016/429) mukaista riskiperusteista eläintautien seuranta. Lisäksi sisävesialueella toteutetaan vapaaehtoista BKD-terveysvalvontaa (MMM a 319/2021). Valvontasuunnitelman toteuttaminen on Euroopan lainsäädännöstä tuleva velvoite ja sillä varmistetaan Suomen tautivapauden säilyminen.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella on 4 toiminnassa olevaa luonnonravintolammikkoa Kittilässä ja Sodankylässä. Luonnonravintolammikot kuuluvat vapaaehtoiseen BKD-valvontaohjelmaan. Luonnonravintolammikoiden valvonta kuuluu kohteiden kirjanpitopaikkakunnalle. Kittilässä ja Sodankylässä olevien luonnonravintolammikoiden kirjanpitopaikkakunta on Rovaniemi, joten kohteiden valvonta ei kuulu Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollolle.

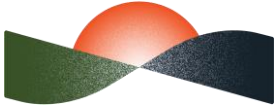
3.3.6 Eläinten keinollinen lisääntyminen

Eläinten keinollisen lisääntymiseen kuuluvat valvontakohteet ovat hyväksytyt sukusolujen ja alkioiden pitopaikat. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon toimialueella ei ole eläinten sukusolujen ja alkioiden hyväksytyjä pitopaikkoja.

3.3.7 Muu eläintautivalvonta ja seuranta

Eläintautilain 17 §:n mukaan a-c -luokan taudin, uuden taudin tai muun torjuttavan eläintaudin kasvaneen leviämiskäsi vuoksi voidaan toimijoita velvoittaa ryhtymään tarvittaviin varotoimenpiteisiin taudin leviämisen estämiseksi. Tällaisia varotoimenpiteitä ovat esimerkiksi velvoite suojata siipikarjaa kosketukselta luonnonvaraisiin lintuihin keväisin, velvoite suojata turkistarhat kosketukselta luonnonvaraisiin eläimiin sekä velvoite toteuttaa varotoimenpiteitä afrikkalaisen sikaruton leviämisen ehkäisemiseksi luonnonvaraisten villisikojen ja kotieläinten välillä. Kunnaneläinlääkäri valvoo alueellaan säädettyjen velvoitteiden noudattamista.

Ruokavirasto voi eläintautien esiintymisen seuraamiseksi toteuttaa eläintautien seuranta (EtL 76/2021 23 §). Ruokavirasto voi määrätä seurannan toteuttamisen kunnaneläinlääkäriin tehtäväksi, näytteet otetaan eläintautilain 24 § mukaisen seurantasuunnitelman mukaisesti. Suurin osa näytteenotosta perustuu EU:n yhteiseen lainsäädäntöön ja Ruokavirasto on raportointivelvollinen seurantaohjelmien toteutumisesta maa- ja metsätalousministeriölle ja Euroopan unionille. Ruokavirasto lähettää seurantaohjelmien toimeenpanosta erillisen näytteenottopyynnön kunnaneläinlääkäreille silloin, kun seurantaohjelmaa ei edellytetä suoraan kansallisen lainsäädännön nojalla.

Sikojen ulkonapitokiellon valvonta

Afrikkalaisen sikaruton vastaisena varotoimena on sikojen ulkonapito kielletty maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (404/2021). Ulkonapito on sallittua vain, jos sikojen aitaus on asetuksen vaatimusten mukainen ja toimija on tehnyt sikojen ulkonapidosta etukäteen ilmoituksen kunnaneläinlääkärille. Kunnaneläinlääkäri valvoo alueellaan sikojen ulkonapitokiellon noudattamista tarkastamalla ulkona pidettävien sikojen aitaukset ilmoituksen saatuaan tai epäilytapauksessa. Kunnaneläinlääkäri ylläpitää tietoja niistä oman toimialueensa sikojen pitopaikoista, joissa pidetään sikoja ulkona, ja toimittaa tiedot Ruokavirastoon vuosittain.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon alueella on yksi eläintenpitopaikka, jossa sikoja pidetään ulkona. Valvontaeläinlääkäri vastaa pääasiassa sikojen ulkonapitokiellon valvonnasta.

Eläinnäyttelyt

Ruokavirastolla on ohje maatalousnäyttelyihin vietävien eläinten tarkastuksista ja eläimiltä vaadittavista tutkimuksista (Ruokaviraston ohje 1274/04.01.00.01/2021_13). Ohje sisältää lakisäätöisiä vaatimuksia ja suositusluonteisia ohjeita.

3.4 Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta

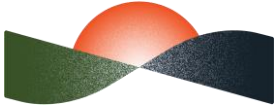
Maaeläinten kuten nautaeläinten, sikaeläinten, lammaseläinten, vuohieläinten, siipikarjan, mehiläisten ja kimalaisten, turkiseläinten, kamelieläinten (kamelit, laamat ja alpakat), hirvieläinten (pl. poronhoitoalueen porot, jotka on merkitty paliskuntien poroluetteloon), hevoseläinten, tuotantokanien sekä sukusolujen ja alkuiden pitäjien on ennen eläintenpidon aloittamista rekisteröitävä eläinten pitopaikat sekä eläintenpito eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin. Vaatimus pitopaikkojen rekisteröinnistä koskee kaikkia maaeläimiä, lukuun ottamatta lemmikkieläimiä pitäviä kotitalouksia ja eläinlääkärien vastaanottoja ja klinikoita.

Ammattimaiseen tai muutoin laajamittaiseen seura- ja harrastuseläinten pitoon sekä avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitotoimintaan liittyvät pitopaikat tulee rekisteröidä eläinten hyvinvointilain nojalla tehtävän ilmoituksen yhteydessä. Rekisteröitäessä pitopaikkoja, joissa harjoitetaan kotieläinpihan pitoa, luonnonvaraisten eläinlajien tuotantotarhausta tai riistanhoidollista tarhausta, tai ammattimaista tai muutoin laajamittaista hevoseläinten pitoa, toimijan tulee ilmoittaa Ruokavirastolle myös eläinten hyvinvointilain edellyttämät lisätiedot.

Vesiviljelyeläinten pitäjien on ennen eläintenpidon aloittamista rekisteröitävä eläinten pitopaikat ilmoittamalla pitopaikka Elinvoimakeskukseen. Vaatimus pitopaikkojen rekisteröinnistä koskee lähes kaikkia vesieläimiä, lukuun ottamatta esimerkiksi lemmikkieläimiä pitäviä kotitalouksia ja väliaikaista sumputusta pyyntivesistössä.

Eläintenpitäjän tulee eläinterveystsäännösten mukaisesti merkitä hallinnassaan olevat eläimet yksilöllisellä Ruokaviraston hyväksymällä tunnistimella (nauta-, lammas-, vuohi-, hevos-, kameli ja hirvieläimet (tietyin poikkeuksin)) tai pitopaikkakohtaisella merkintätunnuksella (sikaeläimet).

Sorkka- ja kavioeläinten sekä siipikarjan eläinvälittäjien on rekisteröitävä toimintansa Ruokavirastoon. Rekisteröitymisvelvoite koskee myös toimijoita, jotka kuljettavat kavio- ja sorkkaeläimiä tai siipikarjaa tai kaupallisen toiminnan yhteydessä siirrettäviä kissoja, koiria ja frettejä jäsenvaltioiden tai jäsenvaltioiden ja kolmannen maan välisissä siirroissa.

Eläimistä vastuussa oleva toimija on velvollinen ilmoittamaan eläinrekistereihin (nauta-, lammas-, vuohi- ja sikaeläimet) kaikki MMMa 67/2022, 3–4 §:n mukaiset tapahtumat määräaikojen puitteissa.

Koira on tunnistusmerkittävä ja koiran haltijan on ilmoitettava koirasta MMMa 68/2022 5 § mukaiset tiedot rekisteriin sekä asetuksen 7 § mukaiset muutokset määräaikojen puitteissa.

Pitopaikan toimijalla on tietojen kirjaamis- ja säilyttämisvelvoite. Jokaisen rekisteröidyn pitopaikan osalta on pidettävä kirjaa pitopaikan eläinlajeista, eläinluokista, eläinten lukumääristä ja soveltuviissa tapauksissa tunnistetiedoista. Lisäksi kirjaa on pidettävä pitopaikkaan saapuvista ja sieltä lähtevistä eläimistä. Kirjaa on pidettävä myös pitopaikassa kuolleista, ja tiettyjen eläinlajien osalta pitopaikassa syntyneistä eläimistä. Tiedot tulee kirjata viimeistään kolmantena päivänä tapahtumasta pitopaikan kirjanpitoon. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään kolme vuotta. Nauta-, lammas-, vuohi- ja sikaeläimien pitopaikan kirjanpitoa voi ylläpitää säädettyjen määräaikojen puitteissa tehtävillä eläinrekisteri-ilmoituksilla. Niistä tiedoista, joista ei voi ilmoittaa eläinrekisteri-ilmoituksin, tulee pitää ajantasaista pitopaikan kirjanpitoa.

Kunnaneläinlääkäri valvoo virka-alueellaan eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevien säännösten noudattamista ja havaitessaan laiminlyöntejä ryhtyy toimenpiteisiin epäkohtien poistamiseksi.

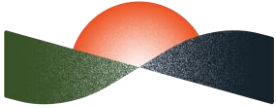
Käytännössä Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon alueella valvontaeläinlääkäri valvoo eläinten tunnistamisen ja merkinnän toteutumista muun valvonnan yhteydessä. Tunnistamislainsäädännön alaisiin pitopaikkoihin tarkastusta suunniteltaessa tarkastetaan asiaan liittyvistä rekistereistä eläintenpitäjän, pitopaikan ja mahdolliset eläintiedot. Muun tarkastustoiminnan yhteydessä tarkastetaan rekistereistä saatujen tietojen oikeellisuus.

3.5 Eläinten lääkitsemisen valvonta

EU:n eläinlääkeasetusta alettiin soveltaa yhdessä kansallisen lainsäädännön kanssa 28.1.2022 lähtien. Suuri osa kansallisista asetuksista on vielä muuttamatta, joten lainsäädännön siirtymävaihe jatkuu toistaiseksi.

Ruokavirasto laatii lääkkeiden ja muiden eläinten käsittelyssä käytettävien aineiden sekä eläinlääkinnässä käytettävien laitteiden ja tarvikkeiden käytön ja luovutuksen valvonnan ohjaamiseksi ja yhteensovittamiseksi monivuotisen valtakunnallisen valvontasuunnitelman. Lääkitsemislain mukaisia valvontaviranomaisia ovat Ruokavirasto ja kunnaneläinlääkärit. Ruokaviraston määräyksen mukaisesti eläinten pitopaikoissa. Ruokavirasto voi määrätä kunnaneläinlääkäriä tekemään eläinten pitopaikkojen valvontaa.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollossa tehdään lääkityksiä koskevia tarkastuksia tiloilla Ruokaviraston määräyksestä. Päävastuu tarkastuksista on valvontaeläinlääkärillä, mutta myös kunnaneläinlääkärit voivat tarvittaessa tehdä tarkastuksia.

3.6 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

3.6.1 Sisämarkkinakauppa

Elävien eläinten ja niistä saatavien sukusolutuotteiden sisämarkkinakaupan ehdoista ja valvonnasta säädetään sellaisenaan sovellettavassa EU:n eläinterveysäännöstössä 2016/429 ja sen nojalla annetuissa delegoiduissa asetuksissa ja täytäntöönpanoasetuksissa sekä EU:n valvonta-asetuksessa 2017/625. Eri viranomaistahojen tehtävistä ja toimivallasta sisämarkkinakaupassa säädetään puolestaan kansallisessa eläintautilaissa 76/2021. Ruokavirasto hyväksyy eläintautilain 39 § nojalla alueensa sisämarkkinakauppaan hyväksytyt laitokset (mm. keinosiemennystoimijat ja siipikarjan vientilaitokset). Hyväksynnän ehtojen toteutumisen valvonnasta vastaa kunnaneläinlääkäri (Eläintautilaki 69§).

Toimijoiden, jotka siirtävät jäsenvaltiosta toiseen tiettyjä eläinlajeja tai tuotteita on haettava Ruokaviraston suostumusta. Ruokavirasto ilmoittaa suostumuksista kunnaneläinlääkärille. Kunnaneläinlääkäriin ja tarkastuseläinlääkäriin on hyvä seurata oman alueen toimijoita siirtotapahtumissa. Seuranta voi tehdä esim. TRACES-järjestelmästä.

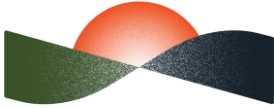
Elävien eläinten ja niistä saatavien sukusolutuotteiden siirtoehtojen ohjeistusta päivitetään eläinterveysäännöstön mukaiseksi Ruokaviraston internetsivuille. Sisämarkkinakaupan vaatimukset, kuten se, vaaditaanko suostumusta, perustuvat eläinlääkintä- ja EU-lainsäädäntöön. Pikanttiin lisätään kunnaneläinlääkärille tarkoitettua ohjeistusta tai valvontamateriaalia. Epäselvissä tapauksissa tulee kääntyä Ruokaviraston puoleen. Saapunutta erää ei saa tarkastuksessa hyväksyä eikä lähetettävälle erälle myöntää terveystodistusta, jollei kunnaneläinlääkäri ole täysin varma ehtojen täyttymisestä.

Sisämarkkinatuonti

Kunnaneläinlääkärit ja tarkastuseläinlääkärit seuraavat saapuvia eriä TRACES-järjestelmästä ja saapuneet erät tarkastetaan tarvittaessa. Suomeen saapuneet siat sekä kameli- ja hirvieläimet tarkastetaan Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti 2-5 päivän sisällä saapumisesta. Kaikista kameli- ja hirvieläinieristä otetaan verinäytteet seurantatutkimuksia varten kuten myös riskimaista siirretyistä naudoista, vuohista ja lampaista. Sikojen osalta verinäytteet otetaan kaikista muista paitsi teuraaksi siirrettävistä sikaeristä. Muiden erien osalta suositellaan tarkastamaan uusien toimijoiden osalta ensimmäinen saapunut erä ja seuraavien tarkastusten tarve arvioidaan ensimmäisen tarkastuksen perusteella. Kunkin toimijan osalta tulisi tarkastaa vähintään yksi saapunut erä vuodessa. Kunnaneläinlääkärit ja tarkastuseläinlääkärit seuraavat saapuvia eriä TRACES-järjestelmässä ja tekee saapuneiden erien tarkastuksia ilman Ruokaviraston kehotusta. Kunnaneläinlääkäriin on aina ryhdyttävä toimenpiteisiin, jos epäilee alueellaan olevan laittomasti tuotuja eriä.

Suomeen saapuvien erien mukana tulee seurata lähtömaassa virkaeläinlääkäriin myöntämä TRACES-järjestelmässä laadittu terveystodistus ja muut tarvittavat asiakirjat. Toimijan velvollisuutena on tarkastaa kaikki vastaanottamansa erät. Jos määräpaikka on päivittäin kunnaneläinlääkäriin tai tarkastuseläinlääkäriin valvonnassa, siirtotarkastuksen tekee kyseinen valvova eläinlääkäri. Jos vastaanotetuissa eläimissä on havaittavissa eläintaudin oireita tai asiakirjoissa ilmenee puutteita, on toimija velvollinen ilmoittamaan asiasta kunnaneläinlääkärille. Kunnaneläinlääkäri voi tehdä saapuville erille tarkastuksia ja ottaa näytteitä.

Toimija voi lisäksi oma-aloitteisesti pyytää eläinlääkäriä tarkastamaan saapuvat erät.

Valvonta kohdistetaan sellaisiin siirtotapauksiin, joiden kohdalla puutteita on havaittu ja havaituista puutteista tiedotetaan Ruokavirastoon. Siirtotapauksissa otetaan huomioon esim. toimijana olevan tilan koko sekä saapuvien ja tilalla jo olevien eläinten laji ja määrä. Tarkastuksia kohdennetaan riskiperusteisesti erityisesti tuotantoeläineriin, jotka saapuvat alueelta, jossa eläintautitilanne on heikompi kuin Suomessa sekä tilanteisiin, joissa epäillään, että toimija ei noudata lainsäädännön vaatimuksia.

Kunnaneläinlääkärit ja tarkastuseläinlääkärit raportoivat sisämarkkinatuontierille tekemänsä tarkastukset TRACES-järjestelmään täyttämällä terveystodistuksen valvonta- eli III-osion.

Toimija voi halutessaan täyttää vastaanottamilleen erille saapumisilmoituksen TRACES-järjestelmässä. Silloin kun sisämarkkinatuonnin terveystodistus on laadittu TRACESissa, niin erän tarkastus raportoidaan täyttämällä valvontaosio TRACES-järjestelmään. Valvontaosioon kirjataan tieto siitä, täyttääkö saapunut erä lainsäädännön eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevat vaatimukset. Jos erä ei ole hyväksyttävissä, niin silloin kirjataan erikseen tieto havaituista puutteista, esimerkiksi, jos terveystodistuksessa on virheitä sekä mahdolliset tehdyt toimenpiteet. Valvontaosio täytetään, vaikka puutteita ei olisikaan ja siinäkin tapauksessa, että erälle on tehty pelkkä asiakirjatarkastus. Jos määräpaikka on päivittäin kunnaneläinlääkäriin tai tarkastuseläinlääkäriin valvonnassa (esim. teurastamo) tai kyseessä on eläville eläimille rajatarkastusasemalla tehtävä poistumistarkastus EU:n ulkopuoliseen maahan, valvontaosio täytetään TRACES-järjestelmään kaikista eristä. Tarkastuksessa varmistetaan huolellisesti, että erä, sen tunnistusmerkinnät ja asiakirjat täyttävät niitä koskevat vaatimukset. Muun valvonnan yhteydessä on hyvä tarkastaa, että toimija ylläpitää Eläinterveys säännösten (asetus 2016/429) artikla 102 mukaista siirtoluetteloa.

Ruokavirasto huolehtii kunnaneläinlääkäreiden, tarkastuseläinlääkäreiden ja toimijoiden riittävästä TRACES-neuvonnasta sekä kunnaneläinlääkäreiden ja tarkastuseläinlääkäreiden ja mahdollisuuksien mukaan myös toimijoiden TRACES-koulutuksesta.

Kunnaneläinlääkäreiden ja tarkastuseläinlääkäreiden tulee käyttää TRACES-järjestelmää oman alueen tapahtumien seuraamiseen. Vastuu alueen TRACES-todistusten seuraamisessa on Ruokavirastolla, kunnaneläinlääkäriillä ja tarkastuseläinlääkäriillä.

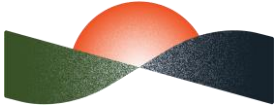
Sisämarkkinavienti

Sisämarkkinaviennissä toimijan on pyydettävä valvovalta kunnaneläinlääkäriltä lähetettävien erien tarkastamista (poikkeuksena erät, joiden sisämarkkinavientiin liittyvät tarkastukset ja asiakirjat voi tehdä myös toimija tai muu kuin kunnaneläinlääkäri). Kaikille eläimille, kuten hyönteisille, matelijoille ja jyräjille ei ole eläintautiehtoja (muualta lainsäädännöstä voi tulla ehtoja: CITES, vieraslajit, metsästys- ja kalastuslaki).

Kunnaneläinlääkäri tarkastaa lähetyksen ennen vientiä ja laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen TRACES-järjestelmässä.

Jos viedään eläviä eläimiä toisen jäsenvaltion kautta EU:n ulkopuolelle, tulee tehdä myös sisämarkkinatodistus TRACESiin. Joissain tapauksissa sekä kolmasmaavienti- että sisämarkkina-todistus tehdään TRACESissa ja silloin samoilla tiedoilla voi tehdä molemmat todistukset.

Pääsääntöisesti terveystodistuksen I-osan täyttäminen on toimijan tehtävä, kunnaneläinlääkäri kuitenkin tarkastaa ja tarvittaessa korjaa toimijan laatiman I-osan. Terveystodistuksen I-osan täyttäminen II-osan lisäksi voi poikkeustapauksissa jäädä tarkastavan kunnaneläinlääkäriin.

tehtäväksi, jos toimija esimerkiksi ei ole rekisteröitynyt TRACES-järjestelmään. Toimija on velvollinen antamaan tarvittavat tiedot eläinlääkärille ja vastaa antamistaan tiedoista. Toimenpiteet tehdään toimijan kustannuksella. Tarkastanut kunnaneläinlääkäri leimaa ja allekirjoittaa lähetystä seuraavan todistuksen. Todistuksen voi allekirjoittaa myös sähköisesti. Muun valvonnan yhteydessä on hyvä tarkastaa, että toimija ylläpitää Eläinterveysäännösten (asetus 2016/429) artikla 102 mukaisesti siirtoluetteloa.

Rekisteröity hevonen ei tietyin ehdoin tarvitse terveystodistusta ja eläinlääkärintarkastusta kilpamatkoilla Pohjoismaissa ja Virossa. Kuitenkin ennen siirtymistä toimijalla on velvoite laatia siirrosta kaupallinen DOCOM-asiakirja TRACES-järjestelmään.

Kunnaneläinlääkärit seuraavat mahdollista eristä vastaanottajamaassa saatavaa palautetta ja reagoivat siihen. Esim. terveystodistuksen valvonta eli III-osion täyttö TRACES-järjestelmän kautta.

Tunturi-Lapin alueelta viedään poroja Ruotsiin teurastettavaksi. Virkaeläinlääkäri tekee vietäville eläimille vientitarkastuksen ja kirjoittaa vientitodistuksen TRACES-järjestelmään ja toimittaa todistuksen teurastamolle. Myös muissa todistusta tarvitsevista vientitilanteista virkaeläinlääkäri huolehtii vientitarkastuksesta ja vientitodistuksen kirjoittamisesta TRACES-järjestelmään.

3.6.2. Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Suomesta voidaan viedä EU:n ulkopuolelle vain sellaisia eläviä eläimiä tai eläinperäisiä tuotteita, joiden alkuperästä voidaan riittävällä tavalla varmistua. Elävien eläinten ja tuotteiden on oltava siten merkittyjä, että ne voidaan tunnistaa. Jos viennille EU:n ulkopuolelle on EU-lainsäädännössä asetettu eläintautien vastustamiseen liittyviä vaatimuksia, on täytettävä nämä vaatimukset. Elävien eläinten ja eläinperäisten tuotteiden viejiltä edellytetään rekisteröitymistä Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin.

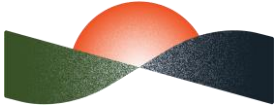
Toimija vastaa edellä mainittujen vaatimusten täyttymisestä sekä kohdemaan asettamien tuontivaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä. Jos vientierä kuljetetaan kohdemaahan muun kuin EU-jäsenvaltion kautta, toimija vastaa myös kauttakulkua koskevien vaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä.

Virallisia eläinterveystodistuksia voivat vientiin myöntää ainoastaan kunnaneläinlääkärit ja Ruokaviraston tarkastuseläinlääkärit

Vietäessä EU:n ulkopuolisiin maihin eläimiä tai eläinperäisiä tuotteita, kohdemaat edellyttävät useimmissa tapauksissa, että vietävän erän mukana seuraa virallinen alkuperämaassa myönnetty kohdemaan hyväksymä eläinterveystodistus. Viejän velvollisuus on selvittää kohdemaan asettamat tuonnin edellytykset.

Eläinterveystodistuksen myöntävällä viranomaisella tulee olla mahdollisuus suorittaa vientierän tarkastus ennen kuin vientierä poistuu tämän valvonnasta (MMM 331/2021). Joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta viranomaisen on myös varmistettava, että viejä on rekisteröitynyt kyseisen eläinlajin tai tuotteen viejäksi Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin joko pyytämällä viejältä nähtäväksi tositte tämän rekisteriin jättämisestä tai tarkastamalla viejärekisteriin ilmoitetut tiedot eCert-järjestelmästä.

Jos vietävien elävien eläinten tai tuotteiden viennistä on sovittu kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä on noudatettava tätä sopimusta ja viennissä on käytettävä

eläinterveystodistusta, joka sisältää sovitut tiedot ja viennin ehdot. Sopimuksiin perustuvat todistusmallit ovat nähtävissä Ruokaviraston internetsivuilla.

Jos vietävälle tuotteelle tai eläimelle on EU:n ja kohtamaan sopima todistusmalli EU:n TRACES-järjestelmästä, vientitodistus on laadittava ja myönnettävä TRACES-järjestelmässä. Vietäessä eläviä eläimiä toisen jäsenvaltion kautta EU:n ulkopuolelle, tulee tehdä myös sisämarkkinatodistus TRACESiin. Joissakin tapauksissa sekä kolmasmaavienti- että sisämarkkinatodistus tehdään TRACESissa ja silloin molemmat todistukset voi tehdä samoilla tiedoilla.

Suomen ja kohtemaiden kahdenvälisesti sopimat viralliset todistusmallit ovat joko Ruokaviraston hallinnoimassa eCert-järjestelmässä tai Ruokavirastosta tilattavina turvapaperille painettuina todistus pohjina. Eläinterveystodistuksen myöntämiseen on käytettävä Ruokaviraston hallinnoimaa eCert-järjestelmää, jos vientierän kohtamaan kanssa on sovittu järjestelmään luodun mallin käyttämisestä. Turvapaperille painettuja virallisia todistus pohjia voivat tilata Ruokavirastosta vain kunnaneläinlääkärit ja Ruokaviraston tarkastuseläinlääkärit. Tilaukset tehdään Pikantti-ekstranetin kautta. Kunnaneläinlääkäriin ja tarkastuseläinlääkäriin on pidettävä kirjaa myöntämisestä ja mitätöimistä eläinterveystodistuksista ja säilytettävä todistusten jäljennöksiä vähintään 5 vuoden ajan.

Jos virallisesti sovittua todistusta ei ole, viejä voi käyttää Ruokaviraston laatimia yleistodistusmalleja. Viejä voi myös esimerkiksi yhdessä maahantuojansa kanssa hyväksyttävä oman todistusehdotuksen kohtamaan viranomaisilla tai vientiä varten on laadittava kohtamaakohtainen rätälöity todistus. Viejä voi tilata todistusmallin laadintatyön Ruokaviraston vientijaostolta.

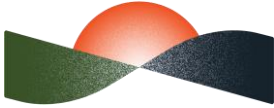
3.6.3 Tuonti EU:n ulkopuolelta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 luvun V jakson II mukainen valvonta

Jos on aihetta epäillä, että valvonta-asetuksessa tarkoitettu eläin tai tavara on tuotu maahan ilman että tuonnille asetettuja vaatimuksia on noudatettu, kunnaneläinlääkäri antaa tarvittaessa virka-apua Ruokavirastolle ja Tullille suorittamalla eläinten tai tavaroiden tarkastuksen, avustamalla tarkastuksen suorittamisessa tai suorittamalla eläimiin tai tavaroihin kohdistettavien toimenpiteiden täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä.

Kunnaneläinlääkäri suorittaa saamansa tiedon perusteella tarvittavat toimenpiteet, kuten monitoroitujen lähetysten kuittauksen TRACES-järjestelmään 15 päivän sisällä tuotteen saapumisesta. Tarvittaessa tulevat kyseeseen erän tarkastus määräpaikassa, eristys, näytteenotto tai muut lainsäädännön vaatimukset eläintautien leviämisen estämiseksi.

Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen on toimivaltainen valvontaviranomainen yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 68 a §:ssä tarkoitetuissa kalansaaliiden purkamispaikoissa. Kunnaneläinlääkäri vastaanottaa myös toimijoiden ilmoitukset toimijoiden luokan 1 sivutuotteiden käytöstä (esim. tutkimuksessa).

Kunnaneläinlääkäri käsittelee TRACES-ilmoitukset ja suorittaa paikallistason toimenpiteet ilmoitusten johdosta, kun se saa TRACES-järjestelmästä tai sähköpostitse tiedon, että paikkakunnalle saapuu kolmansista maista eläin- tai tuote-eriä tai tutkimus- tai diagnostisia näytteitä. Kunnaneläinlääkäri suorittaa paikallistason toimenpiteet niissä tapauksissa, joissa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai jos epäillään, että eläin- tai tuote-erä on tuotu maahan laittomasti.

3.7. Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnista annettua lakia (693/2023) on sovellettu 1.1.2024 alkaen. Samalla kumoutui aiempi eläinsuojelulaki (247/1996) ja eläinsuojeluasetus (396/1996). Kumotun lain nojalla annetut valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön asetukset ovat voimassa toistaiseksi, kunnes uudet eläinlajikohtaiset asetukset on annettu. Hyvinvointilain nojalla on annettu ja annetaan lain säännöksiä tarkentavia asetuksia, joiden sisältö ei EHO:n päivityksen ajankohtana ollut vielä kaikilta osin tiedossa. Eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä on säädetty lain lisäksi EU:n lopetusasetuksessa. Eläinten suojelusta kuljetuksissa on säädetty kansallisessa eläinkuljetuslaissa ja MMM:n asetuksessa sekä EU:n eläinkuljetusasetuksessa.

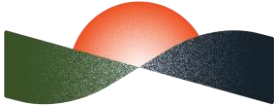
Kunnaneläinlääkäri ja kunnan terveydensuojelun valvontaa hoitava viranhaltija valvovat eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista kunnan alueella. Ruokavirasto voi käyttää luvanvaraisen toiminnan valvonnassa apunaan kunnaneläinlääkäreitä. Eläinten hyvinvointia kuljetusten aikana valvovat kunnaneläinlääkäri, Ruokavirasto ja poliisi sekä Tulli omilla toimialueillaan. Tunturi-Lapin alueella eläinten hyvinvoinnin valvonta on keskitetty valvontaeläinlääkärille. Valvontaeläinlääkäri suorittaa ilmoituksenvaraisten kohteiden valvonnan riskiarviointiin perustuen. Muut eläinlääkärit osallistuvat tarvittaessa valvontaeläinlääkäriin kanssa eläinsuojelutarkastuksille ja valvontaeläinlääkäriin lomien ja muiden poissaolojen aikana hoitavat kiireelliset eläinsuojelutarkastukset.

Voimassa olevan eläinten hyvinvointia koskevan lainsäädännön noudattamista valvotaan eläinsuojelutarkastuksissa. Jos tarkastuksessa havaitaan, että hyvinvoinnista annettuja säädöksiä on rikottu, valvontaviranomainen ryhtyy lainsäädännön edellyttämiin pakkokeinoihin. Jos valvontaviranomaisella on syytä epäillä, että eläinten hyvinvointisäädöksiä on rikottu ja kun hän tekee hallintopäätöksen, hän on velvollinen tekemään asiasta ilmoituksen poliisille.

3.7.1 Epäilyyn perustuva eläinten hyvinvoinnin tarkastus

Lain eläinten hyvinvoinnista 78 §:n mukaan epäiltäessä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan tai käytetään eläinten hyvinvointilain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten tai lopetusasetuksen vastaisella tavalla, valvontaviranomaisella on oikeus tehdä tarkastus. Tarkastuksen tekijällä on oikeus päästä tiloihin, joita tarkastuksen tekeminen edellyttää, ja ottaa maksutta valvontaa varten tarvittavia näytteitä sekä tallentaa ääntä ja kuvaa. Hänellä on oikeus tarkastaa eläin, eläimen pitopaikka ja muut eläintenpitoon liittyvät tilat, eläintä varten tarkoitettu ravinto, juotava, varusteet ja välineet sekä eläintenpitoon liittyvät tiedot ja asiakirjat sekä muut valvonnan kannalta merkitykselliset seikat.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset tekee pääasiassa valvontaeläinlääkäri. Valvontaeläinlääkäri voi tarvittaessa pyytää avuksi kunnaneläinlääkäriin tai terveystarkastajan. Vaikeimpien eläinsuojelutehtävien kohdalla voi valvontaeläinlääkäri pyytää tarkastuksen ja päätöksen tekemistä yhteistyössä Ruokaviraston kanssa tai pyytää tehtävän siirtämistä Ruokavirastolle. Ruokaviraston apua pyydetään esimerkiksi tilanteessa, jossa tarkastuskohteessa on useita eläimiä, joiden osalta on tarve ryhtyä eläinten hyvinvointilain 97 §:n mukaisiin välittömiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Tapauksin siirtoa voi pyytää tapauksessa, jossa toimija ei ole noudattanut hänelle toistuvasti annettuja kieltoja tai määräyksiä, ja kieltoa tai määräystä on tarvetta tehostaa uhkasakolla tai teettämisuhalla. Valvontaeläinlääkäri voi

tehdä tarkastukset myös yhdessä poliisin kanssa. Tukesin ja ELY-keskuksen kanssa ollaan tehty yhteistarkastuksia. Tarkastukset pohjautuvat pääasiassa eläinsuojeluilmoituksiin, joita saadaan puhelimitse ja sähköpostitse. Osa epäilyistä voi olla myös toisilta viranomaisilta tulleita.

3.7.2 Luvan- ja ilmoituksen varaisen toiminnan valvonta

Lain eläinten hyvinvoinnista 78 §:n mukaan tarkastuksia voidaan tehdä myös sellaisiin paikkoihin tai toimintaan, joka edellyttää eläinten hyvinvointilaissa tarkoitetun luvan hakemista Ruokavirastolta tai ilmoituksen tekemistä Ruokavirastolle. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi sirkukset, eläintarhat ja -näyttelyt, kotieläinpihat, eläinkaupat, pieneläinlaitokset, suuret kennelit sekä ravi- ja ratsastustallit, riistaaeläintarhat, luonnonvaraisten eläinlajien tuotantotarhat, avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitolatoimintaa harjoittavat paikat sekä paikat, joissa harjoitetaan eläinten lopetustoimintaa. Tarkastuksia saadaan tehdä myös eläinkilpailuihin ja -näyttelyihin ja muihin vastaaviin tilaisuuksiin.

Luvan- ja ilmoituksenvaraista toimintaa on valvottava säännöllisesti. Tavoitteena on tarkastaa toiminta vuosittain. Tavoitteesta voidaan poiketa, mikäli luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonnasta on tehty riskinarviointi Ruokaviraston hyväksymien riskinarviointiperusteiden mukaisesti. Tällöin valvontasuunnitelmassa kuvataan riskinarviointi ja kohteiden tarkastustiheys suunnitellaan riskinarviointiin perustuen. Luvan- ja ilmoituksenvaraiset kohteet perustetaan EPR-sovelluksella, joko toimijan itsensä tai Ruokaviraston toimesta.

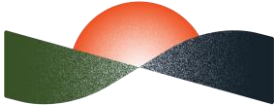
Kunnat ylläpitävät tietoa alueellaan sijaitsevasta ilmoituksenvaraisesta toiminnasta. Kunnan-eläinlääkäri seuraa säännöllisesti EPR-sovelluksen työjonoa saadakseen tiedon alueelleen perustetuista ilmoituksenvaraisen toiminnan kohteista.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon alueella ilmoituksen varaisia eläinten pitopaikkoja on pääasiassa vetokoiratarhat (35 kpl) ja hevostallit (7 kpl). Lisäksi alueella on yksi riistanhoidollinen tarha. Kunnilla on lisäksi toimijat löytöeläintoimintaa varten (5 kpl). Hevostallien osalta on jokaisen tallin kohdalla tehty riskinarvio tarkastustiheyden osalta. Hevostallien tarkastustiheys vaihtelee kerran vuodessa tarkastettavista kerran kolmessa vuodessa tarkastettavien välillä. Vetokoiratarhat tarkastetaan kerran vuodessa. Löytöeläintoimijat ovat pienimuotoisia toimijoita ja ne tarkastetaan pääsääntöisesti kerran kolmessa vuodessa, jos toimijoiden muu toiminta ei edellytä tiheämpää tarkastusväliä. Riskinarviossa otetaan huomioon mm. aiempien valvonnan tulokset ja toiminnan riskit. Valvontaeläinlääkäri vastaa ilmoituksen varaisten kohteiden tarkastamisesta.

3.7.3 Eläinkuljetukset

Ruokavirasto ja teurastamoiden tarkastuseläinlääkärit tekevät vuosittain valvonta-asetuksen edellyttämiä eläinkuljetustarkastuksia. Näitä tarkastuksia tehdään sekä eläinten lastaus- ja purkupaikoilla että kuljetuksen aikana. Tavoitteeksi on asetettu tarkastaa vuosittain vähintään niin monta eläinkuljetusta, joka vastaa 15 %:a eläinkuljettajalupien määrästä. Ruokavirasto antaa vuosittain tarkastusmäärät ja kohdennukset virka- ja tarkastuseläinlääkäreille. Kunnaneläinlääkärit ja Ruokavirasto tekevät reittisuunnitelmiin liittyviä hyväksymisiä ja eläinten kuljetuskuntauvaruuden varmistuksia.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollossa tarkastetaan vuosittain porojen kuljetusautoja annetun määräyksen mukaisesti. Lisäksi tehdään Ruokaviraston pyynnöstä esimerkiksi eläinkuljettajan lupaan liittyvän eläinkuljetusvälineen tarkastuksia. Porojen kuljetusautojen

tarkastuksista vastaavat kunnaneläinlääkärit. Ruokaviraston pyynnöstä tehtävien eläinkuljetusvälineen tarkastuksista vastaa valvontaeläinlääkäri.

3.7.4 Teurastamot

Ruokavirasto vastaa eläinten hyvinvoinnin valvonnasta elintarvikelaissa tarkoitetuissa teurastamoissa, riistan käsittelylaitoksissa ja niiden yhteydessä olevissa hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa. Elintarvikelaissa tarkoitetuissa poroteurastamoissa ja niiden yhteydessä olevissa hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyvistä tehtävistä huolehtii koko maan alueella Ruokavirasto.

Ruokavirastolla, kunnaneläinlääkärillä, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavalla viranhaltijalla sekä poliisilla on oikeus tarkastuksen tekemiseen teurastamossa epäiltäessä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan tai käytetään eläinten hyvinvointilain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten tai lopetusasetuksen vastaisella tavalla. Ruokavirasto voi määrätä kunnaneläinlääkärit tekemään tarkastuksia.

Jos eläinten hyvinvointilain 71.3 §:n mukainen viranomaisen epäilee eläinten hyvinvointisäädöksiä rikotun tai rikottavan teuraseläimiä toimittavassa eläintenpitoyksikössä, hänen on ilmoitettava asiasta Ruokavirastolle ja annettava virastolle valvontaa varten välttämättömät tiedot. Näin Ruokavirasto voi määrätä paikallisen kunnaneläinlääkärin suorittamaan tarkastuksen kyseiseen pitopaikkaan.

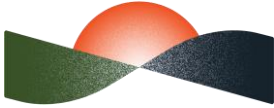
Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon alueella on neljä Ruokaviraston alaista poroteurastamo. Alueen kunnaneläinlääkärit toimivat kolmessa näistä sivutoimisina poronlihantarkastuseläinlääkäreinä. Valvontaeläinlääkäri vastaa pääsääntöisesti Ruokaviraston määräyksistä tehtävistä tarkastuksista eläintenpitopaikkaan.

3.8 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Sivutuotelain (517/2015) mukaan Ruokavirasto laatii vuosittain valtakunnallisen valvontasuunnitelman sivutuotevalvonnan järjestämiseksi. Eläinperäisiä sivutuotteita valvotaan Suomessa tämän suunnitelman mukaisesti, ellei viranomaisella ole aihetta epäillä säädösten vastaista toimintaa. Ruokavirasto toimittaa suunnitelman ja tiedot valvottavista laitoksista ja toimijoista kuntiin viimeistään valvontavuoden alussa, sekä ohjaa ja valvoo suunnitelman toteuttamista. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollossa valvontaa tehdään Ruokaviraston suunnitelman mukaisesti, ilmoituksiin perustuen sekä muun valvonnan yhteydessä tehtyjen havaintojen pohjalta.

3.8.1 Sivutuotelaitosten valvonta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 (sivutuoteasetus) ja sen täytäntöönpanosta annettu komission asetus (EU) N:o 142/2011 edellyttävät, että sivutuotteita käytävillä, käsittelevillä, varastoivilla ja hävittävillä laitoksilla ja toimijoilla on oltava toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä tai rekisteröinti. Valvontaviranomaiset määrätään sivutuotelaisissa 517/2015. Kunnaneläinlääkärit valvovat hyväksymiään ja rekisteröimiään laitoksia ja toimijoita sekä osaa Ruokaviraston hyväksymistä tai rekisteröimistä laitoksista Ruokaviraston laatiman vuosittaisen valvontasuunnitelman mukaisesti

Kunnaneläinlääkäri hyväksyy toimialueellaan sivutuoteasetuksen mukaiset poltto- ja rinnakkaispolttolaitokset, sekä johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitus hävittää polttamalla tai hyväksytylle kaatopaikalle toimittamalla. Lisäksi kunnaneläinlääkäri hyväksyy väliasteen laitokset, joissa varastoidaan tai käsitellään käsittelemättömiä sivutuotteita esimerkiksi suolaamalla, jäädyttämällä tai lajittelemalla.

Kunnaneläinlääkäri rekisteröi tekniset laitokset, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitettu tekniseen käyttöön, tilarehustamot, keräyskeskukset silloin, kuin ne eivät sijaitse teurastamon yhteydessä sekä toimijat, jotka käyttävät sivutuotteita erityisiin ruokintatarkoituksiin.

Hyväksyntä- ja rekisteröintipäätökset on toimitettava välittömästi Ruokavirastoon. Ruokaviraston nettisivuilla ylläpidettävältä hyväksytyjen ja rekisteröityjen sivutuotealan laitosten listalta on nähtävissä ajantasainen luettelo laitoksista ja toimijoista.

Kunnaneläinlääkäri valvoo hyväksymiään ja rekisteröimiään laitoksia ja toimijoita. Kunnaneläinlääkäri valvoo myös Ruokaviraston hyväksymiä ja rekisteröimiä laitoksia, kuten käsittelylaitoksia, lemmikkieläinten ruokia valmistavia laitoksia ja rehusekoittamoita. Ruokavirasto määrittelee vuosittaisessa valvontasuunnitelmassa kunkin laitostyyppin osalta riskinarviointiin perustuen ne laitokset nimeltä, jotka Ruokaviraston ja kunnaneläinlääkäriin on vuoden aikana vähintään tarkastettava. Valvonnan teema ja painopiste voi vaihdella vuosittain. Mikäli valvontavuoden aikana todetaan tarkastuksen tarve jollakin suunnitelman ulkopuolisella laitoksella, tehdään tarkastus suunniteltujen tarkastusten lisäksi. Tarkastukset on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan tekemään ennalta ilmoittamatta.

Kunnaneläinlääkäri valvoo muista EU-maista Suomeen saapuneiden sivutuote-erien osalta erien vaatimusten mukaisuutta. Tarkastettuaan erän merkitsee kunnaneläinlääkäri tarkastuksen tuloksen TRACES-järjestelmään kyseisen erän kaupallisen asiakirjan (DOCOM) vastaanottokuittausosioon.

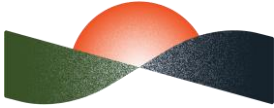
Kunnaneläinlääkärit toimittavat valvontaan liittyvät tarkastuskertomukset mahdollisimman nopeasti tarkastuksen jälkeen tiedoksi Ruokavirastoon. Mikäli tarkastuksella todettua puutetta ei saada poistettua kehoituksilla ja joudutaan käyttämään sivutuotelain mukaisia hallinnollisia pakkokeinoja, pakkokeinopäätökset toimitetaan Ruokavirastoon.

Tunturi-Lapin alueella toimii Ruokaviraston ylläpitämän listauksen mukaan yksi lemmikkieläimien ruokia valmistava laitos ja yksi tekninen laitos. Lemmikkieläinten ruokia valmistava laitos kuuluu Ruokaviraston valvonnan alle.

3.8.2 Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta

Kunnaneläinlääkärit valvovat toimijoita, jotka käyttävät sivutuotteita erityisiin ruokintatarkoituksiin kuten luonnonvaraisena elävien eläinten ruokintaan sekä turkistarhojen lajinsisäistä käyttöä. Kunnaneläinlääkärit valvovat myös tiloilla itsestään kuolleiden ja lopetettujen tuotantoeläinten hävitystapoja.

Haaskaruokintatoiminnasta (käsittelemättömien sivutuotteiden käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa) on tehtävä ilmoitus haaskaruokintapaikkarekisteriin. Ilmoitus on tehtävä ennen haaskaruokinnan aloittamista viemällä haaskaruokintapaikan tiedot haaskaruokintapaikkarekisteriin eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin (EPR) sähköisen asiainnin

sovelluksen kautta. Rekisteröinti-ilmoitus on mahdollista toimittaa myös kunnaneläinlääkärille, joka vie tiedot haaskaruokintapaikkarekisteriin.

Haaskatoimijan on ilmoitettava kolme kertaa vuodessa haaskaruokintapaikkaan toimitettujen sivutuotteiden määrät eläinlajeittain ja sivutuoteluokittain. Tiedot on ilmoitettava sekä sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueelta sivutuotteet kerätään, että sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueella sivutuotteet käytetään. Käyttöilmoitus on tehtävä myös, vaikka haaskaruokintapaikalle ei olisi toimitettu lainkaan sivutuotteita kyseisenä ajanjaksona. Lisäksi toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden käytöstä haaskaruokinnassa. Kirjanpito tarkastetaan haaskatoiminnan tarkastuksella. Kunnaneläinlääkäri laatii vuosiyhteenvedon alueensa haaskaruokinnassa käytetyistä käsittelemättömistä sivutuotteista käyttöilmoitusten perusteella ja toimittaa sen Ruokavirastoon tammikuun loppuun mennessä valvontavuotta seuraavana vuonna.

Ruokavirasto määrittelee vuosittaisessa valvontasuunnitelmassaan haaskatoiminnan tarkastusten tekoperusteet, mutta kunnaneläinlääkärit määrittelevät itse vuosittain tarkastettavat kohteet.

Tunturi-Lapin alueella on kaksi haaskaruokintapaikkaa. Valvontaeläinlääkäri vastaa haaskaruokintapaikkojen tarkastamisesta.

Sivutuotteiden hautaaminen

Kokonaisten märehäntien, sikojen, siipikarjan ja turkiseläinten raatojen, kotiteurastuksen sivutuotteiden ja tiettyjen muiden sivutuotelain mukaisten sivutuotteiden hautaaminen on sallittua ns. syrjäisillä alueilla. Kotiteurastuksen sivutuotteiden hävitykseen sovelletaan samoja keräily- ja syrjäisiä alueita kuin kokonaisten raatojen hävitykseen. Hautaamisesta on ilmoitettava Ruokavirastolle tautitapauksissa. Keräilyalueilla em. sivutuotteet on käsiteltävä tai hävitettävä hyväksytyssä sivutuotelaitoksessa.

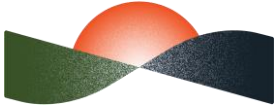
Kunnaneläinlääkäri valvoo toimialueellaan tapahtuvaa raatojen keräilyä ja hävittämistä hautaamalla. Valvonta tehdään muun tilalla tapahtuvan valvonnan yhteydessä tai epäiltäessä väärinkäytöksiä. Toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden hautaamisista.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon alue kuuluu kokonaisuudessaan ns. syrjäiseen alueeseen, jossa kokonaisten märehäntien, sikojen, siipikarjan ja turkiseläinten raatojen, kotiteurastuksen sivutuotteiden ja tiettyjen muiden sivutuotelain mukaisten sivutuotteiden hautaaminen on sallittua. Hautaamisen valvonta kuuluu pääasiassa valvontaeläinlääkärille ja valvontaa tehdään pääasiassa ilmoitusten perusteella.

3.9 Ehdollisuuden valvonta

Ehdollisuuden ehtojen noudattaminen on EU:n viljelijöille maksamien suorien tukien ja tiettyjen EU:n osittain rahoittamien tukien täysimääräisen maksamisen edellytyksenä.

Ehdollisuus jaetaan kolmeen eri osioon, joita kutsutaan erityisaloksi. Ruokaviraston elintarvikeketjulinjan ohjausvastuulla olevat vaatimukset kuuluvat erityisalalle kansanterveys ja kasvinterveys sekä erityisalalle eläinten hyvinvointi. Ruokaviraston elintarvikeketjulinjan ehdollisuuden valvonta sisältää kiellettyjen aineiden, eläin- ja kasviperäisten elintarvikkeiden ja rehujen tuotantohygienian sekä eläinten hyvinvoinnin valvonnan.

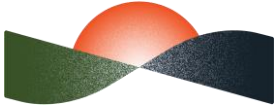
Ruokavirastolle kuuluvat ehdollisuuden valvontaan liittyvät tehtävät:

- tuotantoeläimiltä kiellettyjen aineiden valvonta (hormonikielto)
- eläinperäisten elintarvikkeiden tuotantohygienian valvonta
- eläinten hyvinvoinnin valvonta vasikat, siat, muut tuotantoeläimet (naudat, munivat kanat, lampaat, vuohet, broilerit, kalkkunat, peurat, strutsieläimet, hevoset, biisonit, ankat, hanhet, turkiseläimet sekä muut tuotantoeläimet: esimerkiksi tarhatut riistaeläimet, viiriäiset, kanit ja porot).

Valvontaa tehdään otantatiloilla ja perusvalvonnan laajennuksina muiden tarkastusten perusteella mm. seuraavista valvonnoista:

- eläinten hyvinvoinnin valvonta
- maitohygieniatarkastukset
- salmonellavalvonta
- munantuotantotilojen hygieniavalvonta
- vierasainevalvontaohjelman mukainen valvonta
- kasvinsuojeluaineiden jäämävalvontaohjelman mukainen valvonta
- lääkekirjanpidon valvonta

Tarkastuksiin liittyvät asiakirjat on tehtävä riittävän tarkasti, jotta laajennuksia ehdollisuuden valvontoihin voidaan tehdä. Kunnan on varmistettava, että Ruokavirasto saa riittävän nopeasti riittävät tiedot niistä perustarkastuksista, joissa havaitaan mahdollisia ehdollisuuden vaatimusten laiminlyöntejä.

4. SEURANTA, ARVIOINTI JA RAPORTOINTI

4.1 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

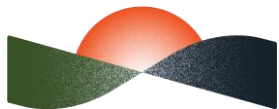
Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon eläinlääkintähuollon toteutumista seurataan keräämällä eläinlääkäripalveluiden käytöstä tilastointi. Tilastot toimivat myös resurssien riittävyyden arvioinnissa. Tilastosta ilmenee vuositasolla sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien, pieneläinvastaanottokäyntien määrät virka-aikana sekä sairaskäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät päivystysaikana. Koska alueella on eläinlääkinnällisiä erikoispiirteitä, kuten poronhoito ja vetokoiratarhat, tilastoidaan erikseen myös poroerotuskäyntien, lääkittyjen porojen ja vetokoiratarhakäyntien määrät. Kyseiset työtehtävät vievät huomattavasti eläinlääkäriresursseja ja toimialueella on koettu tarpeelliseksi saada nämä työtehtävät tilastoitua resurssintarpeen arviointia varten. Lisäksi tilastoidaan valvontatehtävät. Tilasto tallennetaan vuoden 2025 osalta Pikanttiin erillisen ohjeistuksen mukaisesti ja tämän jälkeen vuosittain VYHA:an. Toteuma käsitellään Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon jaostossa helmikuun loppuun mennessä.

Lisäksi eläinlääkärien vastaanottokäyntien ja sairasmatkojen määrää seurataan talousarvion toteuman seurannan yhteydessä. Talousarvion toteumaa käsitellään teknisessä lautakunnassa kolme kertaa vuodessa.

4.2 Muu raportointi ja arviointi

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon eläinten hyvinvoinnin valvonnan tarkastuspöytäkirjat ja päätökset toimitetaan sähköisen järjestelmän kautta mahdollisimman pian valmistumisen jälkeen Ruokavirastoon. Pakolliseen zoonoosivalvontaan ja vapaaehtoiseen terveystarkastukseen liittyvät tarkastuskertomukset toimitetaan mahdollisimman pian tarkastuksen jälkeen Ruokavirastoon. Muita raportointeja toimitetaan pyyntöjen mukaisesti.

Eläinlääkäripalveluiden valitukset ja korvauspyynnöt käsittelee Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto, joissa vastuu asioiden käsittelystä kuuluu ympäristöterveyspäällikölle. Tarvittaessa pyydetään lausuntoa Eläinlääkintävahinkojen arviointilautakunnalta. Asiakas voi ottaa myös itsenäisesti yhteyttä Eläinlääkintävahinkojen arviointilautakuntaan.

5. TIETOJÄRJESTELMÄT

Eläinlääkinnän vastaanotot ja toimistot on liitetty Sodankylän kunnan verkkoon. Kaikille eläinlääkäreille annetaan työskentelyn alkamisen yhteydessä oikeudet viranhoidossa tarvittaviin verkkoyhteyksiin, kunnan intranettiin, sähköpostiin, kunnan henkilöstöjärjestelmiin sekä yhteiseen potilasohjelmistoon.

Eläinlääkintähuoltolain 13 §:n mukaan palveluiden järjestäjä vastaa sen toiminnassa syntyneiden potilasasiakirjojen säilyttämisestä yksittäisten eläinlääkäriammattin harjoittajien sijasta. Eläinlääkintähuollon käytössä on yhteinen selainpohjainen potilasohjelmisto KliniQ. Ohjelmiston käyttöoikeudet ovat kaikilla eläinlääkäreillä, eläinlääkärien sijaisilla, valvontaeläinlääkärillä, ympäristöterveyspäälliköllä, hallintosihteerillä sekä taloussihteerillä. Mikrobilääketiedot toimitetaan joko eläinlääkäreiden potilastietojärjestelmistä rajapinnan kautta tai Vetportti-sovellukseen käsin kirjaamalla.

Sodankylän kunnalla on käytössä Tweb-asianhallintajärjestelmä.

Valtakunnallisia tietojärjestelmiä käytetään työtehtävien edellyttämässä laajuudessa. Viranhaltijat anovat Pääsynhallinnassa niihin virkatehtävissään tarvitsemansa käyttöoikeudet. Näitä tietojärjestelmiä ovat muun muassa Eläinten terveyden hallinnan tietojärjestelmä ELTE, Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteri EPR, Eläintietojärjestelmä, Nautarekisteri, Koirarekisterin viranomaissovellus, Eläintenpitokieltorekisteri ja valvonnan viranomaisestrinet Pikantti, joka on vain viranomaisille suunnattu, suljettu verkkopalvelu. Valvontaeläinlääkäri käyttää tietojärjestelmiä muita eläinlääkäreitä laajemmin valvonnan tukena. Erityisesti käytössä ovat Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteri EPR, Eläintietojärjestelmä, Nautarekisteri sekä Koirarekisteri. Edellä mainittuja tietojärjestelmiä hallinnoi Ruokavirasto. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto huolehtii siitä, että löytöeläintoimijat saavat tunnukset koirarekisteriin. Pikantti on Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon kaikkien eläinlääkärien käytössä ja erityisesti valvontaeläinlääkäri käyttää siellä olevaa materiaalia ja tietoa hyödykseen työssään.

Viranomaiskäytössä olevien tietojärjestelmien lisäksi toimijoilla ja eläinlääkäreillä on käytössään terveydenhuollon seurantajärjestelmiä. Naseva eli nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä toimii eläinlääkäreille tilaa koskevien tietojen lähteenä ja sinne tallennetaan säännölliset terveydenhuoltokäynnit ja terveydenhuoltosuunnitelmat. Nautojen lääkitykset päivittyvät Nasevaan eläinlääkäriohjelma KliniQ:n kautta. Sovelluksen omistaa ja ylläpitää Eläinten Terveys ry ETT. Eläinlääkinnän sijaisille haetaan sijaisuuden ajaksi sijaisoikeudet Nasevaan.

Eläinten sisämarkkinakaupan sekä EU:n ulkopuolisia maita koskevan tuonnin ja viennin valvonnan tietojärjestelmänä on käytössä TRACES (Trade Control and Expert System). Järjestelmä toimii internetissä ja sitä ylläpitää Euroopan komissio. Järjestelmää käyttävät viranomaiset ja toiminnanharjoittajat. Tunturi-Lapin alueella TRACES-järjestelmää käytetään elävien eläinten, eläimistä saatavien tuotteiden jäljitettävyyden ja valvonnan varmistamiseksi EU:n jäsenvaltioiden välisissä siirroissa (sisämarkkinakaupassa), tuonnissa EU:n ulkopuolisista maista sekä viennissä EU:n ulkopuolisiin maihin. Erityisesti Traces-todistuksia tehdään poroille, jotka siirretään Ruotsin puolelle teurastusta varten. Lisäksi valvontaeläinlääkäri seuraa alueen Traces-ilmoituksia ja tekee tarvittaessa tarkastuksia.

LIITE 1. RESURSSITARPEEN KARTOITUS

1. Eläinmäärät Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella

a. Tuotantoeläimet	Tilojen määrä
Nautatilat	24
Sikatilat	-
Lammas- ja vuohitilat	8
Hevostilat	40-50
Siipikarjatilat	-
Vesiviljelylaitokset	4 (luonnonravintolammikot)
Turkistarhat	-
Tarhatun riistan tilat	1
Mehiläistarhat	3
Muut tuotantoeläinyksiköt	
- porotilat	250
- arvio porojen määrästä	67 000
b. Lemmikit	
Arvio lemmikkien määrästä	6000, joista 2500 vetokoiria.

2. Eläinlääkäripalvelut

a. Terveystuotosopimukset	
Nauta	Lkm
Tilat, joilla terveystuotosopimus	18
Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	16
Terveystuototilojen osuus (% kaikista nautatiloista)	75 %
Siat	
Tilat, joilla terveystuotosopimus	-
Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	-
Terveystuototilojen osuus (% kaikista sikatiloista)	-
Siipikarja	
Tilat, joilla terveystuotosopimus	-
Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	-
Terveystuototilojen osuus (% kaikista sikatiloista)	-
Muut terveystuotosopimukset	
Tilat, joilla terveystuotosopimus	-
Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	-
Terveystuototyön resurssitarve (htv)	0,2 htv
b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta	
Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveystuoto)	
Sairaskäynnit virka-aikana	610
Sairaskäynnit päivystysaikana	60
Sairaskäynnit pieneläinvastaanotolla	
Sairaskäynnit virka-aikana	5700
Sairaskäynnit päivystysaikana	400

Kunnaneläinlääkäripalveluiden resurssitarve (htv)	6,5 htv (0,2 htv terveydenhuolto ja 6,3 htv muu eläinlääkintätyö, 0,5 htv:ta muodostuu sijaistarpeesta)
---	---

3. Eläinten terveydenvalvonta

a. Pakollinen zoonosivalvonta ja vapaaehtoinen terveystarkastus		
Salmonellavalvontaan kuuluvat pitopaikat	Lkm	Suunniteltujen tarkastusten määrä vuodelle 2026
Siipikarjan salmonellavalvontaohjelmaan kuuluvat pitopaikat	1	0
Uudiseläimiä tuottavat sikojen pitopaikat	-	
Pitopaikat, jotka toimittavat nautoja keinosiemennysasemille	-	
Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat	-	
Vapaaehtoiseen terveystarkastukseen kuuluvat pitopaikat	Lkm	
Maedi-visna/CAE	2	1
Lohikalojen bakteeriperäinen munuaistauti (BKD)	-	
Muu eläinten terveyden valvonta	Lkm	
Turkistarhojen lukumäärä (MMM 14/2024)	-	
Ulkona pidettävien sikojen pitopaikkojen määrä (MMM 404/2021)	1	0
Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve, htv	0,05	

4. Sivutuotevalvonta

	Lkm	Suunniteltujen tarkastusten määrä vuodelle 2026
Sivutuotealan laitokset ja toimijat; hyväksyntä rekisteröinti ja valvonta	1	0
Raatojen ja kotiteurastuksen sivutuotteiden hävityksen valvonta, mukaan lukien kalankasvatuslaitosten sivutuotevalvonta		0
Haaskatoiminnan valvonta	2	1
Turkiseläinten lajinsisäisen käytön valvonta	-	-
Sisämarkkinakaupan, tuonnin ja viennin valvonta	-	-
Sivutuotevalvonnan resurssitarve, htv	0,05 htv	

5. Eläinten hyvinvoinnin valvonta

a. Ilmoituksenvaraiset kohteet	Lkm	Suunniteltujen tarkastusten määrä vuodelle 2026
Kennelit	35	35
Hevostallit	7	5
Riistanhoidolliset tarhat	1	1
Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	-	-
Eläinkaupat	-	-
Eläinlaitokset	-	-
b. epäilyyn perustuvat eläinten hyvinvointitarkastukset		
Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	40	40
c. muu eläinten hyvinvoinnin valvonta	5	5
Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve, htv	0,7 htv	

6. Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta

Eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevien säännösten noudattamisen valvonta	Suunniteltujen tarkastusten määrä vuodelle 2026
Eläinten hyvinvoinnin valvonnan yhteydessä	15
Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonnan resurssitarve	0,15 htv

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON HENKILÖRESURSSIT

a. Eläinlääkärit	Htv
Eläinlääkäripalvelut	6,5
Eläinten terveyden valvonta	0,05
Sivutuotevalvonta	0,05
Eläinten hyvinvoinnin valvonta	0,7
Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta	0,15
Elintarvikevalvonta	0,05
Muut tehtävät	-
Päivystykseen osallistuvien eläinlääkärien määrä (lkm)	6
b. muut kuin eläinlääkärit	Htv
Eläinhoitaja/avustaja	-
Terveystarkastajan tekemä eläinsuojeluvalvonta	-
Muut tehtävät	0,4
Muut kuin eläinlääkärit yhteensä	0,4

Ostopalvelut eläinlääkintähuollossa: Ei ostopalveluita